

A. ROVIRA I VIRGILI

QUINZE ARTICLES

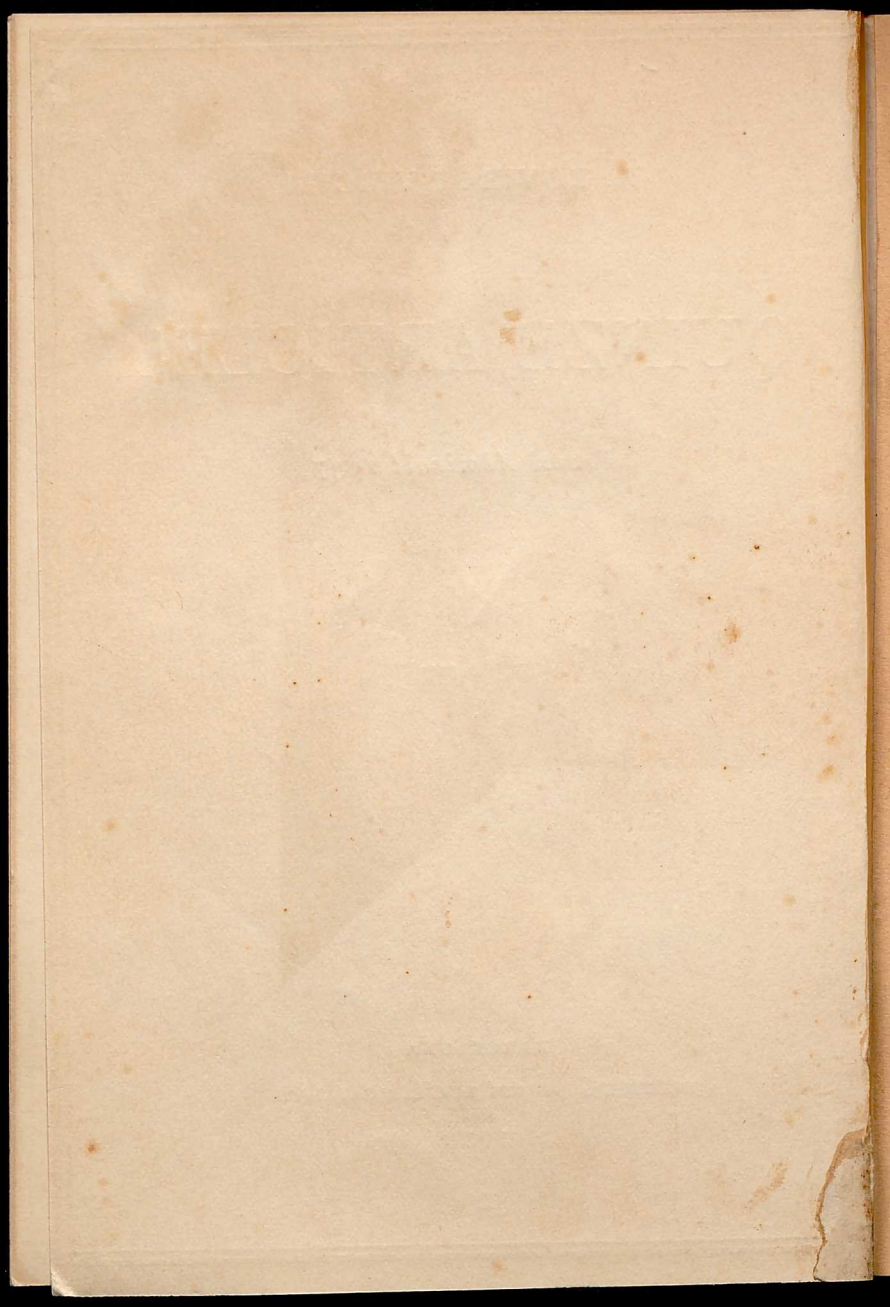
Premi Almirall 1937

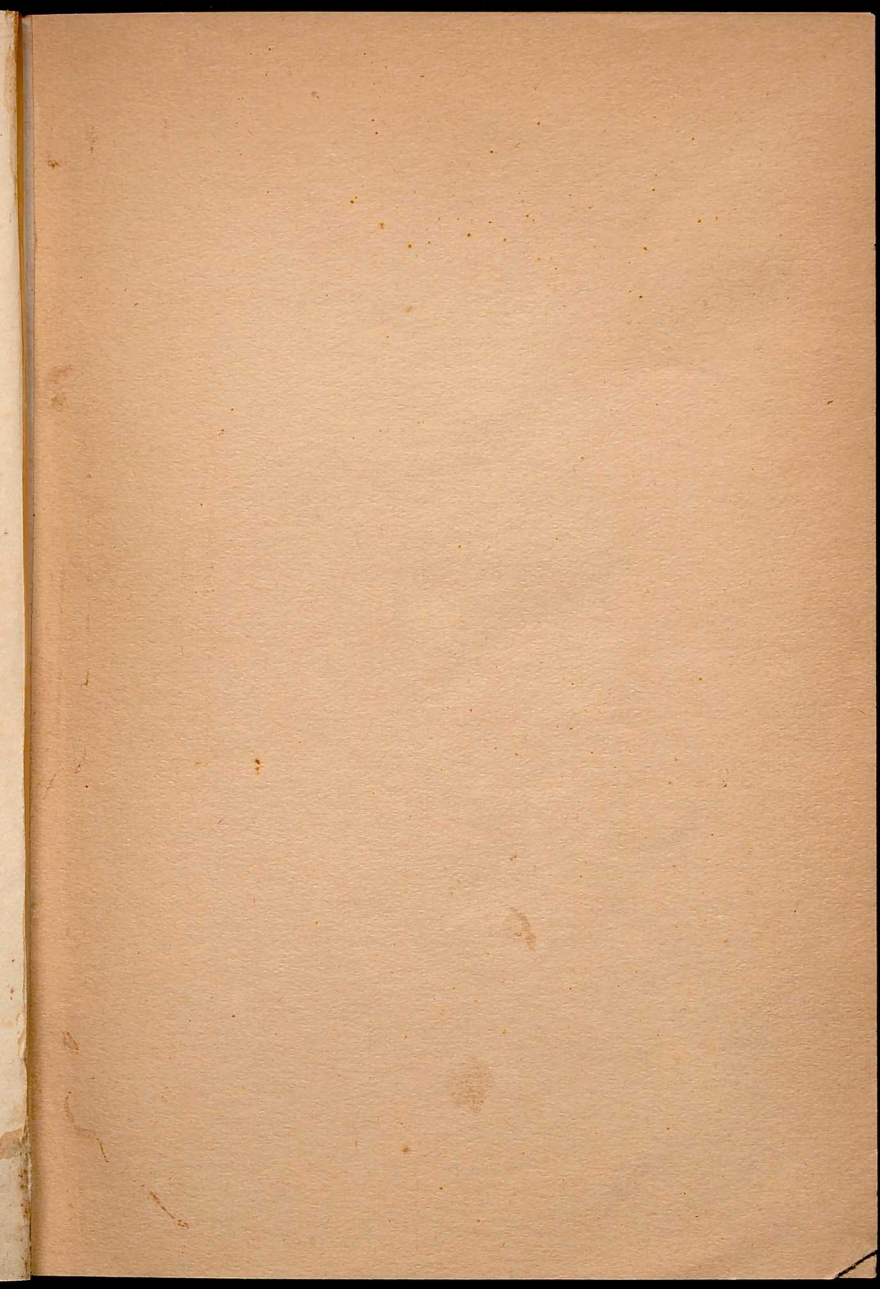

BARCELONA

INSTITUCIÓ DE LES LLETRES CATALANES

1938

JURAT DEL PREMI VALENTÍ ALMIRALL 1937

Jaume Serra Hunter, President

Lluís Montanyà. Just Cabot. Agustí Bartra.

Rafael Tasis i Marca, Secretari.

6 10308647

A. ROVIRA I VIRGILI

QUINZE ARTICLES

Premi Almirall 1937

BARCELONA

INSTITUCIÓ DE LES LLETRES CATALANES

1938

1700575519

Han estat tirats d'aquesta obra: 25 exemplars en paper de fil, numerats i signats per l'autor; i 1.500 exemplars en paper Offset.

Aquesta edició és propietat
de la «Institució de les Lletres Catalanes»

COM VAIG ÉSSER PERIODISTA

— **E**NS caldria un pròleg per a l'edició dels vostres QUINZE ARTICLES—va dir-me Joan Oliver, bon company de la Institució de les Lletres Catalanes, editora d'aquest llibre.

—Tindreu el pròleg d'ací a uns quants dies—li vaig contestar.

En el moment de començar el pròleg, encara no tinc decidit quin serà el seu tema. De primer pensava en un petit tractat de periodisme; però ara em decanto per un breu capítol autobiogràfic que s'intitularà «Com vaig ésser periodista».

Si la història ha d'ésser breu, el preàmbul no pot ésser llarg. El clic sense més explicacions i entro en matèria.

* * *

La vocació de periodista ha estat, no pas l'única de la meua vida, però si la més precoç, la més marcada i la més constant.

Conservo els records de la minyonia amb un relleu fortíssim. I hi trobo ben enrera, cap als nou o deu anys, les primeres manifestacions d'aquesta vocació.

A casa meua — una botiga de Tarragona — arribaven normalment un diari i un setmanari: *Diario del Comercio*, de Barcelona, i *El Nuevo Régimen*, de Madrid. El quotidià barceloní, tot farcit de xifres i cotitzacions, m'interessava poc. Només hi llegia la secció de telegrams, on trobava les notícies polítiques del dia. El periòdic madrileny, escrit per Pi i Margall, m'interessava

enormement, m'atreia, m'apassionava; el llegia de dalt a baix, de la capçalera al peu d'impremta.

En aquell setmanari vaig trobar el primer guiatge per a la meva vida. L'escola no va influir gaire en la meva formació espiritual. Els meus pares van deixar-me pensar lliurement, van deixar-me llegir allò que em plaïa, van deixar-me fer allò que em semblava. Així la meva vocació va poder descloure's amb plena espontaneïtat.

Fora de l'escola, no estudiava els llibres escolars, ni repassava els apunts de classe, ni resolia problemes aritmètics. Llegia *El Nuevo Régimen* els opuscles literaris de Pi (*Diálogos y artículos, Trabajos sueltos*) i les poesies d'Espronceda, llibres que vaig descobrir entre els quinze o vint que tenia el meu pare. I vaig arribar, quan feia el segon curs del batxillerat, a escriure jo sol un diari, tot un diari minúscul, que duia aquest títol: *La Razón*. Jo no coneixia aleshores cap altre idioma literari sinó el castellà.

La Razón tenia quatre pàgines manuscrites. El seu tiratge era d'un exemplar únic. Format? Un full de paper comercial doblegat pel mig. D'aquesta manera l'estret ratllat vertical, avinent per a col·locar-hi xifres, esdevenia horitzontal i em servia per traçar-hi les lletres menudes del text. Trobant que el meu diari no feia prou goig «impres» amb tinta negra, vaig fabricar tinta morada, que millorava qui-sap-lo la presentació. La redacció, l'administració i la impremta —tot d'una peça— estaven instal·lades damunt una màquina de cosir.

Era un diari complet. Hi havia l'article editorial, la secció de notes curtes, generalment de caràcter polèmic, gasetilles i telegrams amb última hora i tot. Al capdavant deia: «*Imprenta de LA RAZÓN*».

El diari dels meus dotze anys va viure prop d'un mes. No tots els diaris arriben a viure tant. El motiu d'haver cessat en la seva publicació no va ésser el dèficit econòmic, ni les desavinences

polítiques, ni la repressió governativa, ni la mancança de tinta o paper. Els pobres ulls del director-propietari i redactor únic s'havien posat malalts.

Però en morir *La Razón* vaig fer-me a mi mateix una prometença: «Quan seré gran, fundaré un diari que serà meu.»

* * *

Això no era un simple sentimentalisme pueril. El daler de fer un diari tal com jo me l'imaginava, ha estat un daler constant de la meua vida. La realització d'aquest daler va ésser el diari *La Nau*. No era una realització reeixida. Jo sé el que va costar-me, econòmicament i moral. Però no me n'he penedit. Era el compliment de la prometença que jo m'havia fet a mi mateix en el llindar de la meua adoles-

cència, aquell llindar alternativament assolellat i ombrívol.

* * *

Des d'aleshores, el periodisme va ésser la meua vocació cabdal. Vaig sentir també aviat la vocació política. Les dues vocacions van convergir en el periodisme polític. Ensems sentia la vocació literària. Totes les característiques de la meua activitat d'home es feien ja vidents en la meua adolescència. Només els calia, per a descabdellar-se, trobar l'ocasió propícia.

El meu primer treball periodístic va aparèixer en condicions originals. Un íntim amic del meu pare tenia la inofensiva mania de voler resoldre els problemes econòmics i socials d'Espanya amb pensades pròpies. Havia concebut un projecte que a ell li semblava una gran troballa: un impost del vint per cent sobre la renda, amb el producte del qual guaria tots els mals del

país. El nostre home — un industrial força ric i d'idees moderadament democràtiques — no menjava ni dormia pensant en el seu descobriment. Tenia pressa a publicar-lo i a divulgar-lo. «Hauria de posar un escrit al diari», deia i repetia. Però ell no era capaç d'escriure ni una carta comercial. I com que jo aleshores havia tret bones notes a l'Institut de Tarragona, va proposar que li redactés l'escrit. Ho vaig fer, i la idea salvadora de l'industrial tarragoní, sota la forma d'un solt sense signatura que jo havia redactat, va sortir al setmanari republicà *El Orden*, que dirigia Joan Caballé i Goyeneche. ¿Quants anys tenia jo, aleshores? Quinze o setze. Coursava el penúltim o l'últim curs del batxillerat.

En aquell temps la meva vocació política s'havia accentuat molt. Vaig fer-me soci de Jovenut Federal, i no vaig trigar gaire a ésser membre de la seva Junta Directiva, cosa que em va enorgullir. El periodisme seguia enlluernant-me. Llegia encara *El Nuevo Régimen*; però el cercle

de les meves lectures s'havia eixamplat amb la premsa local tarragonina, *La Publicidad*, de Barcelona, i *El Liberal*, de Madrid, i amb alguns setmanaris en llengua catalana: *La Campana de Gràcia* i les revistes teatrals *Lo Teatre Català* i *L'Aureneta*, els fulletons de les quals guardava com un tresor. Aquests periòdics catalans i l'amistat amb dos o tres minyons de la meva edat que al «Centre Català» feien teatre d'aficionats, van desvetllar en la meva ànima els primers sentiments de catalanisme.

L'any 1900 vaig venir a Barcelona per a estudiar la carrera de Dret. Havent anat a passar a casa les vacances de Nadal, vaig escriure al periòdic republicà tarragoní *La Justicia* el meu primer article en català. Era literari i simbòlic. Duia aquest epígraf: *Trench d'auca*. L'alba que trencava era la del nou segle. La meva col·laboració a aquell periòdic va continuar, espaiada, durant un cert temps.

Dins els primers mesos del 1901 vaig tenir la

sensació d'un ascens important en la meva carrera periodística. Havia enviat un article al setmanari federal *La Autonomía*, de Barcelona, dirigit per Francesc Pi i Arsuaga, el fill gran de Pi i Margall. I quan el dissabte següent al vespre vaig comprar aquell periòdic, que estava imprès damunt un magnífic paper setinat, em va venir tot seguit sota els ulls, a primera plana, el meu article. L'alegria em va fer rodar el cap. No treia la vista d'aquella plana on hi havia estampada, en lletres versaletes, la meva signatura: A. ROVIRA VIRGILI. Havia comprat el número en un quiosc del davant de la Portaferriça, i vaig tirar Rambla amunt amb la impressió que havia conquerit la capital de Catalunya.

Acabat el curs d'ampliació de Dret, vaig tornar a Tarragona. Setmanes després moria la meva mare i se'm tancaven les possibilitats econòmiques per a continuar oficialment la carrera. D'aleshores endavant hauria de cursar-la lliurement, amb penes i treballs. Interrompuda diver-

ses vegades, no vaig acabar-la fins a l'any 1915, al cap de deu anys d'haver-me traslladat definitivament a Barcelona.

Després d'una temporada de col·laborar a *La Justicia*, vaig fundar a Tarragona el setmanari federal *La Avanzada*. Allí em sentia en el meu element. Dirigia el periòdic, redactava per a cada número tres o quatre o cinc articles, escrivia solts i notes, corregia les proves, ordenava la compaginació, presenciava la tirada (400 ó 500 exemplars) i ajudava a fer el correu. Allò que més em plaïa era de sostenir polèmiques. La meva vanitat juvenívola va arribar al punt més alt el dia que, denunciat el setmanari per un munt de delictes greus, enmig de l'estat de guerra, vaig ingressar a la presó de Tarragona, al Castell de Pilats. Era el dia de la coronació d'Alfons XIII.

Una altra estada a Barcelona va obrir un parèntesi en la meua direcció de *La Avanzada*. Però hi enviava articles i n'escrivia d'altres als

periòdics federals, especialment a *El Pacto*, de Barcelona, del qual vaig ésser un dels fundadors. L'article de presentació d'*El Pacto* era meu.

S'eixamplaven ràpidament els meus horitzons espirituals, en el doble camp de la cultura política i literària. Sabia passadorament el francès i l'italià i aprenia l'anglès. Em plaïa de llegir els Evangelis. Coneixia obres de Rousseau, Proudhon, Schopenhauer, Renan, Spencer, Nietzsche, Kropotkin, Jaurés. En literatura, coneixia obres de Shakespeare, Molière, Goethe, Stendhal, Víctor Hugo, Leopardi, Carducci, Ibsen, Björson, Mæterlinck, Sudermann, Hauptmann. Faig aquesta llista de noms, perquè dona una idea dels autors més llegits, a principis de segle, per la nostra joventut avançada, mig anarquista i mig catalanista.

Les biblioteques de «L'Avenç» i de *Juventut* em feren un servei inestimable, especialment en la coneixença de la literatura catalana. En canvi, vaig trigar a conèixer la literatura castellana.

El meu poeta favorit era Joan Maragall; vaig aprendre de cor les seves poesies originals de la collecció «Les disperses», publicada per *Joventut*.

Encara no coneixia les obres de Valentí Almirall. El llibre «La Nacionalitat Catalana», d'Enric Prat de la Riba, no em va impressionar gaire, fora de l'estil, perquè aleshores jo ja tenia, en la qüestió nacional, idees pròpies que després he anat descabdellant.

A despit de la illusió que m'havia fet el viure a la capital catalana, enyorava Tarragona: el paisatge, les pedres de la ciutat, la família, els amics, els ulls d'una tarragonina. I a Tarragona vaig tornar. El catalanisme havia penetrat en mi. Encarregat novament de la direcció de *La Avanzada*, vaig decidir que el periòdic aparegués en català. Això va costar-me els primers disgustos polítics. Vaig separar-me, amb uns quants amics, de la Joventut Federal, i *La Avanzada* va plegar.

* * *

L'obra política i periodística de la meva primera joventut s'havia clos amb un enfonsament. ¿Quedaria soterrada entre les runes la meva doble vocació de polític i de periodista?

No. Aquesta vocació era més forta que totes les dificultats i totes les contrarietats. Dels dotze als vint-i-quatre anys, van conjurar-se sovint contra ella les circumstàncies físiques i econòmiques, personals i familiars. Quatre, sis, vuit vegades vaig estar a punt de desviar-me. Però quan pensava d'ésser dependent de comerç, o empleat del Banc d'Espanya, o militar, o mestre de minyons, o escrivent de notaria, i anava a entrar per aquests camins o hi havia donat els primers passos, una força superior, que em sortia de molt endintre, em feia retrocedir.

L'any 1905 jo era dependent de l'agència de

duanes que el reusenc Evarist Fàbregues tenia a Tarragona. No crec que jo li fes gaire servei. El temps que al despatx em deixaven lliures la correspondència francesa i les pòlisses d'assegurances marítimes (tals eren les meves especialitats mercantívoles) l'esmerçava a escriure articles i —nova dèria meva— obres teatrals.

L'Evarist Fàbregues, home de cor sensible, era escèptic respecte a l'esdevenidor del periodisme i de la literatura. En veure que jo escrivia aquelles coses al despatx, brandava el cap amb un moviment característic que significava: «Malament, d'aquest xicot no en farem res!» I un dia, encarant-se amb un dels amics que ell creia que contribuïen a desgarriar-me per tan mals camins, va dir-li: «Em fareu malbé En Rovira! Si per compte de tenir un bon lloc a casa, l'hem d'enviar de secretari a qualsevol poblet, vosaltres en tindreu la culpa.»

Però no vaig anar a parar a una secretaria rural. Un concurs—¿com podré jo dir mal dels

concursos?—va posar-me definitivament en el camí de la meva vocació. L'episodi és ja conegut. *El Poble Català*, setmanari, va obrir, a les darreries del 1905, un concurs per a premiar, amb 40 pessetes, les millors notes periodístiques. Es deia que aquell periòdic es convertiria aviat en diari. No era arriscat de suposar que el concurs tenia per objecte el descobrir possibles redactors. El darrer dia del termini, a la matinalda, vaig escriure unes notes sobre els incidents que s'havien produït a Barcelona a la sortida del «Banquet de la Victòria» organitzat per la Lliga Regionalista, i sobre la separació de Suècia i Noruega. Una nota de política catalana i una altra de política internacional. Venien a ésser com un programa de la meva plena actuació de periodista. Vaig guanyar el premi, i al cap de mig any vaig asseure'm a la taula de redacció d'*El Poble Català*, diari.

La meva ambició pristina i profunda s'havia obert pas. A poc a poc, sota l'imperi de cir-

cumstàncies múltiples, la labor periodística s'ha fet dominant sobre la labor política i en gran part l'ha absorbida. El periodisme, la meva vocació màxima que ha pogut realitzar-se àmpliament, ha salvat la meua vida espiritual, ha ablanit els meus dolors, m'ha donat el goig íntim de la feina normal i m'ha permès d'alçar la ploma com una arma al servei de Catalunya i de la Llibertat.

A. ROVIRA I VIRGILI

Març del 1938.

EL PAS DE LES BANDERES

MENTRE passa, llarguíssima, la renglera dels manifestants guiats per les banderes de flames – les mig vermelles i les vermelles del tot – tenim la visió clara de la vera natura del nostre poble.

Catalunya és molt més que una multitud de gent i una estesa de terres. És un poble amb personalitat i amb consciència. Llenguatge i història i geografia i biologia s'han ajuntat ací per a crear

un esperit collectiu amb una voluntat. I això és el senyal de la nació.

És la voluntat de la nació, i no ja la simple embranzida de la multitud, la força que ha situat Catalunya en el lloc d'avançada de les lluites peninsulars. És la voluntat de la nació la que, davant una guerra que ens ha estat imposada, manté tívants els nostres ressorts anímics i ens dóna coratge per a combatrè fins a la victòria.

Els homes poden caure. Les terres poden ésser envaïdes. Les institucions polítiques poden canviar. Però quan veiem aplegat el nostre poble i comprovem que és un poble amb unitat i amb personalitat — és a dir, una nació — compremem que és indestructible, i que la seva voluntat persistent el durà al triomf definitiu.

* * *

En els últims anys, les dates històriques del nostre poble han tingut un augment notable. Han aparegut noves dates de revolta i de guerra presidides per la bandera nacional, plena de vellúria i de prestigi.

De totes les banderes simbòliques que aquests dies bateguen pels carrers i pels camins i pels camps de batalla, la bandera catalana és la més antiga. I, no obstant, mireu-la, catalans i no catalans. Té un aire de joventut i d'alegria; i pren tanta claror al sol, que sembla encesa. Si és la més vella cronològicament, és la més jove davant els ulls. I les coses que alhora són velles i joves, són coses perennes.

Catalunya conserva la seva bandera perquè conserva la seva personalitat i referma la seva voluntat. Una voluntat de nació. Aquesta voluntat és la del 14 d'Abril, la del 6 d'Octubre, la del 16 de Febrer, la del 19 de Juliol, la de les dates del passat llunyà i de l'esdevenidor pròxim.

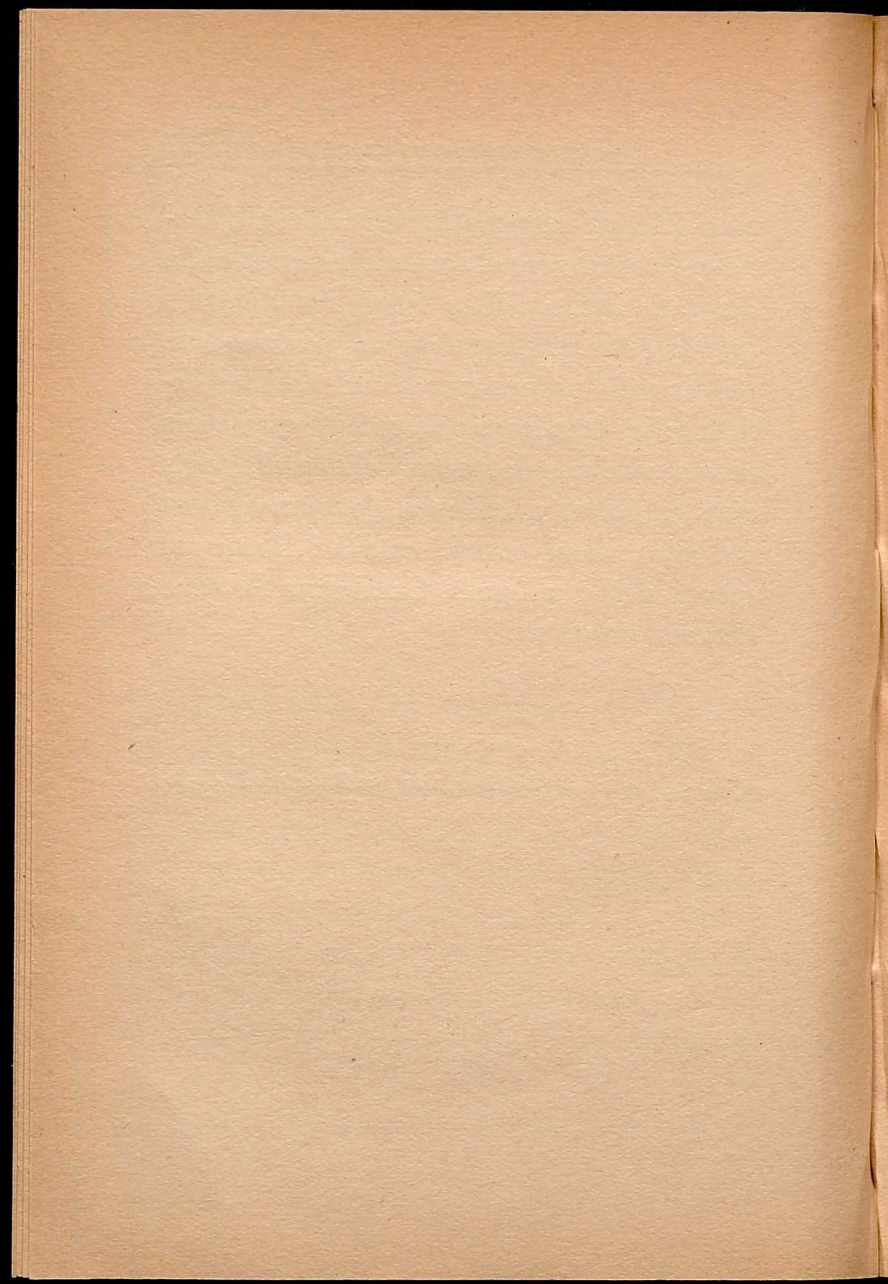
* * *

Que totes les banderes de llibertat acompanyin la bandera nostra! Banderes d'altres nacions i banderes internacionals compten amb la lleial amistat de la bandera catalana, sota l'única condició que la respectin a ella. ¿I quines banderes hi pot haver més amigues de la nostra que les del proletariat?

El nostre cor català sent, davant la

manifestació commemorativa del 6 d'Octubre, tot el goig d'aquesta amistat cada dia més íntima. Les banderes diverses que ara s'arregleren en un mateix acte públic i els homes que les alcen i les estimen; les banderes que apareixen juntes en els combats del front i els combatents que les volten i defensen, formen la host del gran ideal comú, català i humà, al servei del qual posa Catalunya la seva heroica voluntat.

(*La Humanitat*, de Barcelona, 7-X-36)

NAVILI QUE VE DE LLUNY...

AHIR, a la una de la tarda, vam veure entrar al port de Barcelona el vaixell rus «Zaryanin». Magnífic espectacle! No n'havíem presenciat mai cap que s'hi pugui comparar. Allò era, no solament una emoció intensa, ans encara una emoció nova.

Venia de lluny, del país més llunyà d'Europa, un navili que porta, ultra una valuosa càrrega de productes alimentaris, l'entranyable simpatia i l'estreta so-

lidaritat d'un poble per a un altre poble, units tots dos, a través de la distància, per la comunitat d'un gran ideal humà.

Heus ací un llaç molt més noble i molt més fort que els llaços de la diplomàcia i els del comerç. Materialment, nosaltres amb prou feines coneixem els russos, i ells amb prou feines ens coneixen a nosaltres. Les relacions històriques, econòmiques i culturals entre Rússia i Catalunya han estat fins ara nulles o mínimes. Però hi ha alguna cosa profunda i viva que ens acosta i ens fa amics. Comença explícitament l'amistat russo-catalana, i ja és una amistat efusiva. ¡Quin moment d'efusió, el que va sentir ahir a la tarda el nostre poble davant el navili que ve de lluny!

* * *

Barrejats amb la multitud i sentint-nos dins ella — aquest és un dels nostres plaers espirituals preferits — vam participar de tots els moments de la rebuda popular feta al «Zaryanin». Els molls ja eren plens de gent quan els altres navilis van saludar amb llurs sirenes l'entrada del navili esperat. El so formidable va ésser com una crida, i tot seguit de les vies afluent a la Porta de la Pau van baixar, corrent, unes riuades d'homes i dones. Tantes dones com homes i encara més entusiastes elles que ells.

Cants i músiques, braços enlaire, els uns amb el puny clos, els altres amb el mocador bategant. Eren tants de milers les veus humanes, que el cant arribava

a ofegar l'estrèpit de les músiques i les sirenes.

Dient que el «Zaryanin» va ésser rebut ahir amb un entusiasme delirant, no fem sinó emprar en tota la seva exactitud literal aquesta frase sovint hiperbòlica. Era un esclat d'entusiasme, una explosió d'alegria cordial sota el cel asserenat i lluminós.

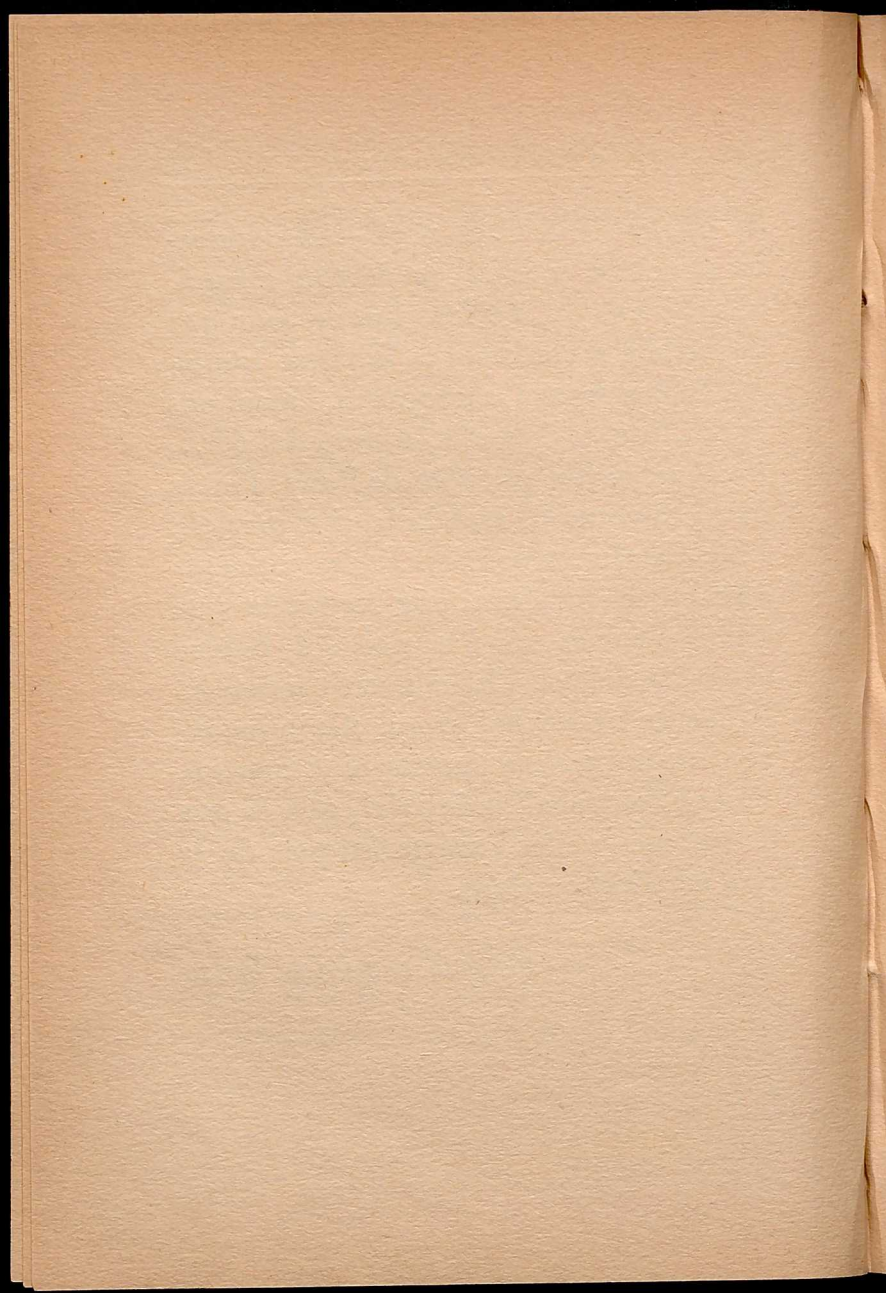
* * *

Gràcies, navili que véns de lluny. El poble que t'ha tramès a aquestes aigües de la mar llatina, ha fet ací la millor conquesta que pot fer-se, una conquesta més alta i més duradora i més fecunda que la dels imperialismes de presa. El poble soviètic — més ben dit, la Federació

de pobles de la U. R. S. S. — ha conquerit el nostre cor i el cor de tots els qui, a la Península ibèrica, lluiten avui per la justícia social i per la llibertat humana. Si ens separa la geografia, l'ideal ens uneix. Lluny dels ulls, a prop del cor...

Salut, navili que véns de lluny! Portes bandera vermella amb la falç i el martell. I bé: Catalunya posseeix, ja fa vuit-cents anys, una bandera mig vermella que quan s'encén al bat del sol esdevé vermella del tot, i ha convertit temps ha la falç en un símbol propi. ¿Quin inconvenient pot tenir a ajuntar-hi el martell, símbol del treball industrial, que és una de les més velles característiques de la rica activitat catalana?

(*La Humanitat*, de Barcelona, 15-X-36)

LA PRESENCIA ESPIRITUAL

QUAN hom diu que el record de Francesc Macià perdura, intens, a Catalunya, l'expressió no té prou abast. Hi ha, en efecte, més que el record del gran desaparegut. Hi ha la seva presència espiritual. El record evoca una figura pretèrita, allunyada pel temps. La presència espiritual manté l'actualitat viva i fecunda dels homes que l'absència o la mort allunyen de nosaltres.

Macià és per als catalans més que un record. És una companyia i un guiatge

que persisteixen al cap de tres anys, amb una força que no minva ni mai no minvarà.

És present i viu a Catalunya l'esperit de l'Alliberador. Aquest esperit immortal pren part en totes les lluites, en totes les alegries i en tots els dolors del nostre poble. Els patriotes catalans veiem constantment l'alta figura de Macià, escoltem la seva veu càlida i lenta, seguim la direcció redemptora que ell assenyala amb el seu braç d'home d'acció.

Macià és ací, entre nosaltres, davant de tots nosaltres. Ell segueix essent el nostre capità.

* * *

Albirava prou bé Francesc Macià, en els últims temps de la seva vida, que s'acostaven dies difícils. Ell no es feia

la illusió que després del 14 d'Abril regnaria a la Península la pau perpètua. Tenia la impressió que les més fortes lluites encara havien de venir i que la doble revolució política i social iniciada a Espanya exigiria, per al seu descabdel·lament i per al seu triomf, esforços més grans i sacrificis més cruenta que els d'una sèrie d'eleccions.

Per això la seva visió de la realitat peninsular era dramàtica. Ell concebia la política com un combat, i es mantenia en una constant vigilància. Ell endevinava que vindrien nous dies culminants, històrics, decisius. No per les dates concretes, sinó pel sentit dels fets, preveia el 6 d'Octubre i el 19 de Juliol.

¡Com li devia doldre, en els seus últims moments, el no poder intervenir en persona, voltat del seu poble, en les jornades de l'esdevenidor!

* * *

La seva absència corporal ha tingut, però, aquesta compensació magnífica que és la seva presència espiritual. Els catalans no hem perdut Macià. És ben nostre i per sempre. El tenim al pensament i al cor. Convivim amb ell. Ens aconsella, ens guia, ens aconhorta i ens encoratja. Des del President Companys fins a l'últim ciutadà patriota, tots som ací fidels a la memòria i a les consignes del primer President de la Generalitat restaurada.

Crideu Macià amb la veu de l'ànima, en qualsevol lloc on avui els catalans lluiten o pateixen o daleixen. I sentireu la veu seva que us contesta, clara i ferma:
Present!

(*La Humanitat*, de Barcelona, 25-XII-36)

EL PAS DELS HOMES

EL sol és fort i el vent també. Sota el sol, entre el vent, passen per les amples vies de la capital catalana milers i milers i milers d'homes. Els uns són combatents; els altres es preparen per a ésser-ho. Són els fills del poble que volen vèncer lluitant.

Passen arrengrerats, ordenats, disciplinats. Tambors i trompetes i músiques marquen el ritme de la desfilada. En la doble harmonia visual i sonora de la for-

mació i de la marxa, s'exterioritza la unitat orgànica de les forces populars.

Ja no és l'espectacle de la gentada que, com un enorme munt movedís d'individus, forma les manifestacions públiques. Aquest d'ara és l'espectacle de la multitud mobilitzada en cos i ànima i agrupada militarment. Això és un exèrcit. Això és un jovent empès per un gran amor i per un gran dolor.

El poble constituït en exèrcit. El ciutadà constituït en soldat. I per damunt dels homes que passen, les banderes de l'ideal... Heus ací la visió que ofereix Barcelona — torre mestra de Catalunya, segons l'expressió antiga — en aquesta diada de sol i de vent.

* * *

Passen els homes que vénen del front i els homes que volen anar al front. Mai el jovent no havia ofert amb tanta generositat ni amb tanta illusió la sang i la vida. Mai no havia demanat amb tanta vehemència ni amb tanta insistència la seva part de risc i de sacrifici.

No és una crida de lleves a la vella manera. Pot dir-se que ara no cal cridar els nostres homes d'edat militar. Són ells que s'ofereixen abans d'ésser cridats oficialment. Són ells que demanen que els cridin.

I abans de la mobilització oficial, s'instrueixen o es perfeccionen en les pràctiques de la guerra i passen formats — molts d'ells uniformats — enmig de cants i d'aclamacions.

* * *

El nom de reclutes, usat per la burocràcia militar, no escau a aquests homes que veiem avançar en rengleres seguides, impetuosament, com un riu inflat per la tempesta.

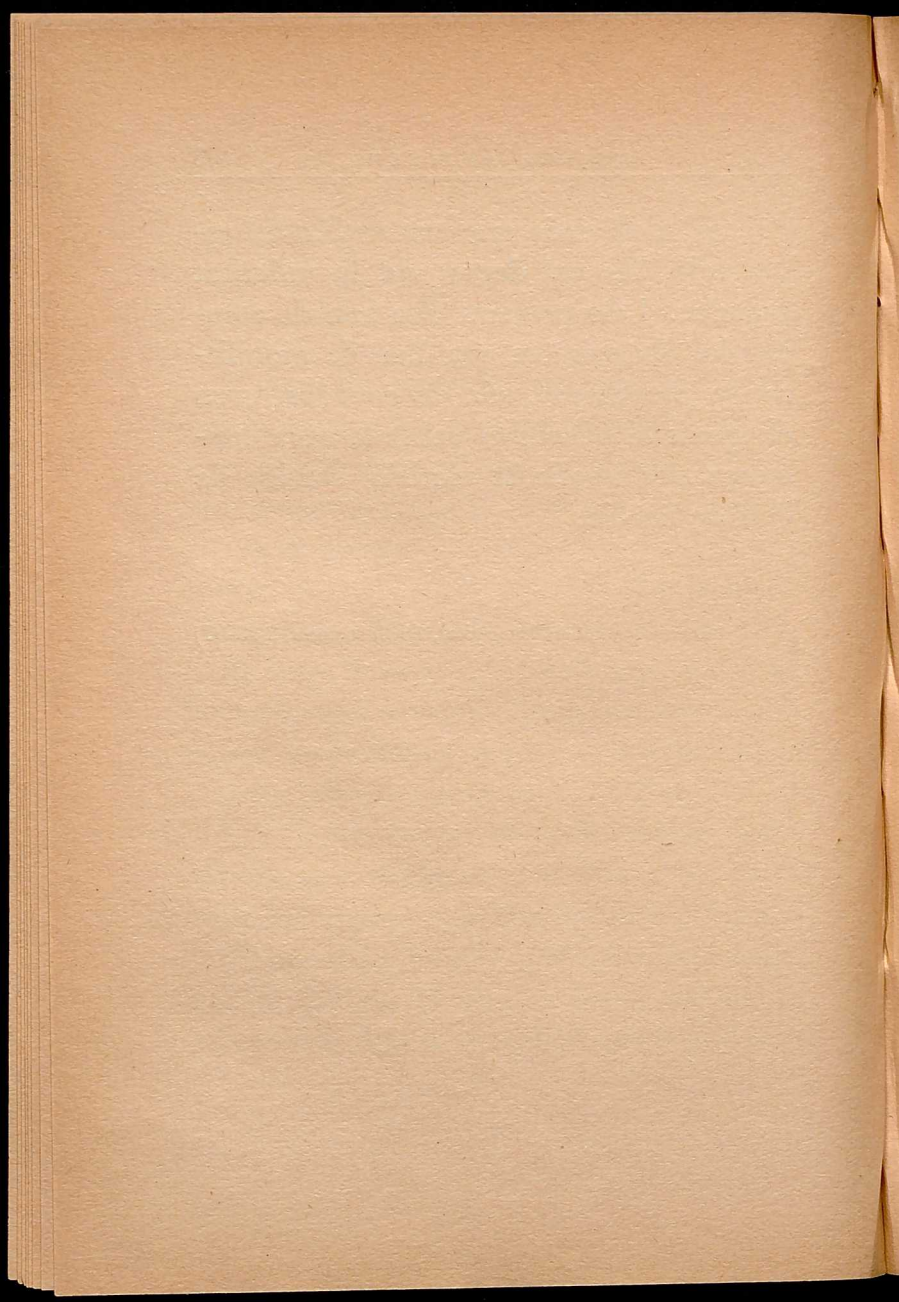
No. No són reclutes aquests homes que passen. Són ciutadans en ple exercici de llurs drets i de llurs deures. I volen fer més que complir com un deure el servei de la llibertat i de la pàtria. Reclamen aquest servei com un dret.

El Govern encara no els ha cridat. Són ells els que criden el Govern. I fan llur crida arrengrats, ordenats, disciplinats.

El pas dels homes que proclamen el dret a lluitar, el dret a morir si cal, i sobretot el dret a vèncer al preu que si-

gui, és molt més que un esplèndid espectacle. És un decret de la voluntat popular. I els primers que han de complir-lo, els primers que han de mobilitzar-se plenament, són els governants en els quals té posada el poble la seva confiança per assolir la victòria sortida de l'esforç heroic.

(*La Humanitat*, de Barcelona, 2-III-37)

LA CAPACITAT DE CATALUNYA

CAL sortir tot seguit al pas dels qui, massa impressionables o massa tendenciosos, volen treure dels tristos fets d'aquests últims dies a Barcelona la conseqüència que Catalunya no té capacitat per regir la pròpia vida. És una conseqüència excessiva, illògica i injusta, que només pot explicar-se benèvolament per la depressió que causen en l'ànim espectacles llastimosos com els que hem hagut de presenciar.

Aquesta convulsió, caracteritzadament morbosa, ha estat una manifestació tràgica de la neurosi creada per la guerra peninsular en determinats nuclis socials. I si una tal convulsió s'ha manifestat ara a la capital de Catalunya, no per això és específicament catalana. Catalunya ha estat, una vegada més, l'escenari d'una crisi que no li pertany per l'esperit ni per l'estirp.

Que uns fets es descabdellin geogràficament a Catalunya, no és prou motiu per culpar el poble català. Hi ha crisis que Catalunya no les produeix, ans bé les pateix. La seva gran vitalitat, encara no ben canalitzada, i el caràcter complex de la seva creixença moderna, la fan particularment exposada als sotrats violents i als rams de bogeria.

Trobem, en això que ha succeït, culpes o errors personals de catalans i de no

catalans. Entre aquests i aquells no establím cap individual diferència. Els qui no han nascut a la terra catalana esdevenen catalans per la ciutadania i pel treball. Allò que neguem és la culpa colectiva de Catalunya. Nosaltres, avui, no acusem Catalunya, ni la blassem, ni la deprimim. Al contrari: en les hores de dolor la defensem dels atacs injustos, l'estimem com sempre i l'encoratgem més que mai.

Defensem Catalunya sense amagar els seus pecats. Estimem Catalunya sense tancar els ulls davant els seus defectes. Encoratgem Catalunya sense estar-nos de dir-li que, en algunes coses, s'ha d'esmenar ràpidament.

* * *

A Barcelona hi ha hagut tres dies de guerra civil. Una guerra civil injustificable, inconcebible, terriblement folla. La ràfega del mal vent ha ajegut als carrers de la ciutat centenars d'homes que no arribaven a saber per què queien, com ho sabien els caiguts del 19 de Juliol. ¡Ai, aquests dies 4, 5 i 6 de maig, en què els germans es mataven els uns als altres en un segon per a plorar-se després tota la vida!

¿Quina culpa hi té Catalunya en aquesta tragèdia? ¿És una culpa per a ella que damunt la seva terra hagi estat vessada aquesta sang que no s'havia de vessar? ¿Quin ideal, quin sentiment, quin amor o quin odi català ha alçat els

braços dels lluitadors — catalans o no — d'aquesta lluita absurda? ¿Què ha fet Catalunya en tot això, sinó mirar-ho amb els ulls plens d'esglai i de llàgrimes?

* * *

Prou que sentim les veus dels que diuen, desolats o indignats: Catalunya no ha pogut mantenir l'ordre públic! És veritat. Tampoc no l'han pogut mantenir en certs moments Espanya, França, Anglaterra, Alemanya, els Estats Units del Nord-Amèrica, ni els altres Estats de totes les parts del món. ¿És que no sap tothom els desordres antics i recents dels altres pobles? ¿Mereixerà Catalunya la desqualificació definitiva per un esclat convulsiu localitzat principalment a Bar-

celona, que ha durat tres dies i que ha estat resolt finalment per un magnífic i gairebé miraculós esforç de superació?

— ¿No veieu la contradicció enorme que hi ha en el fet de declarar incapacitada Catalunya per una guerra profundament deplorable de tres dies, mentre fa prop de deu mesos que dura la guerra d'Espanya?

(*La Humanitat*, de Barcelona, 8-V-37)

EL CORPUS DE SANG

LES preocupacions i els dolors de l'actual guerra no priven els catalans de commemorar les dates culminants de la pròpia història. Els fets d'avui seran fets històrics demà. Per damunt dels temps i dels llocs hi ha la doble unitat cronològica i geogràfica de la nació. La nació catalana és d'ahir i d'avui i de demà, perquè és de sempre.

No solament trobem oportuna, en totes les circumstàncies, la recordança

adequada de la història, ans encara podem dir que, en les hores presents, té un gran interès per al nostre poble la recordança del Corpus tràgic i de la famosa guerra dels Segadors. Nets de la part de llegenda, aquests fets ofereixen una multitud de temes de meditació, d'estímul i d'alliçonament.

* * *

Repasseu els fets autèntics dels anys 1640 i 1641 a Catalunya, i comprovareu que aleshores ja succeïen ací les coses bones i dolentes que ara hi succeeixen. Es lluitava per una causa justa, hi havia patriotisme, coratge i abnegació en molts catalans. Però hi havia també desgavell, indisciplina, desavinences locals, ele-

ments dels que avui en diem incontrolats i revoltes interiors en plena guerra.

Les virtuts i els defectes de la nostra raça van aparèixer en aquell període, com en molts altres, als ulls dels propis i dels estranys.

Hi ha episodis d'aquell període tempestuós que mostren, en la part essencial, una gran semblança amb certs episodis dels nostres dies. Hom ha de remarcar, però, una diferència important. I és que els episodis siscentistes eren totalment obra de catalans de nissaga, i així resulten més característicament nacionals.

* * *

No és veritat que la revolta dels catalans comencés el dia del Corpus. No és veritat que hi hagués una matança de

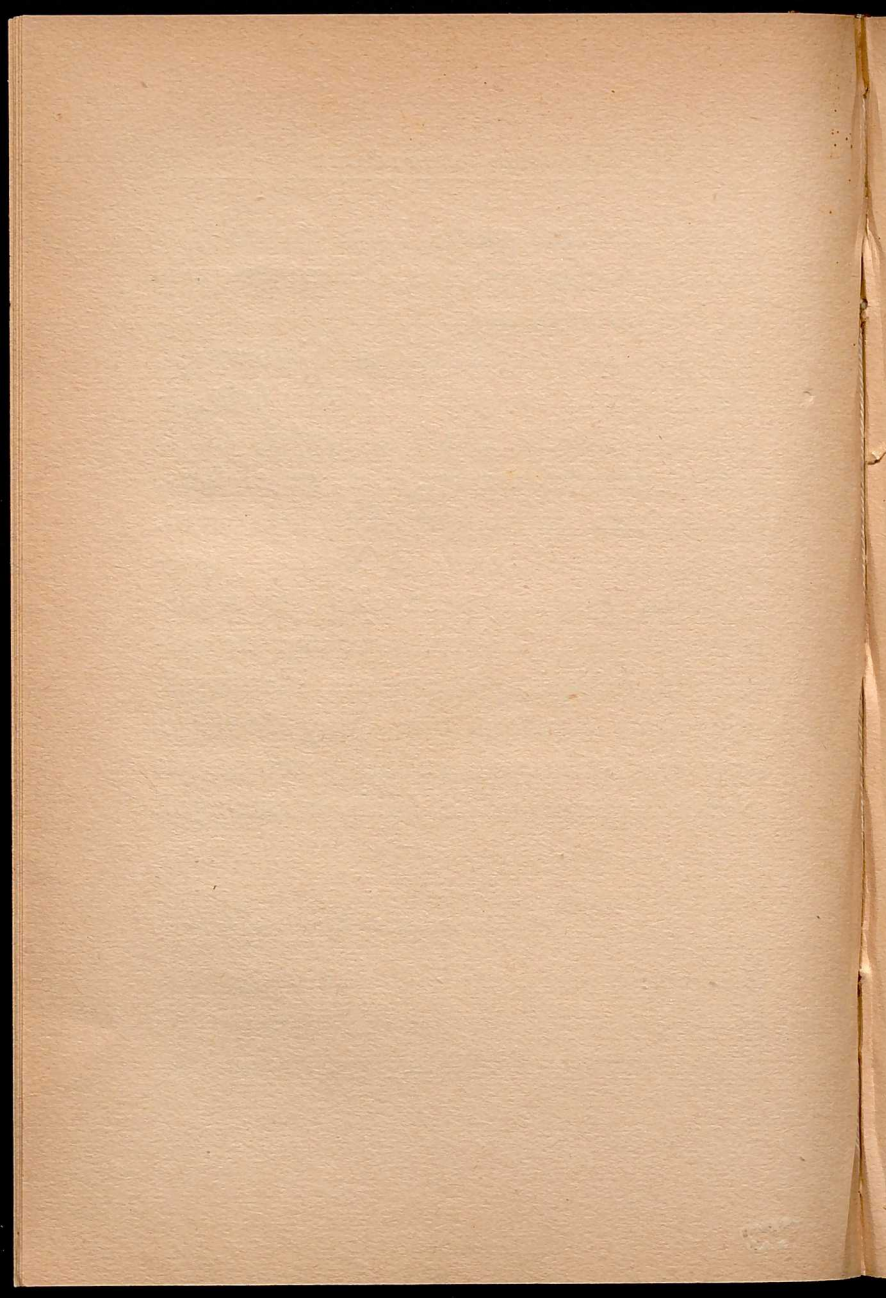
castellans a cops de falç. No és veritat que el virrei, comte de Santa Coloma, morís a mans dels patriotes. No és veritat que hi hagués una grossa xifra de víctimes.

La veritat és que la revolta havia esclatat quaranta dies abans, a Santa Coloma de Farners, provocada directament per l'agutzil reial Mont-rodon, i que durant el mes de maig va estendre's per les comarques del Nord-est. La veritat és que el motí del Corpus va ésser casual, i anà principalment dirigit contra els jutges de la Reial Audiència, que eren tots catalans. La veritat és que l'odiós comte de Santa Coloma va matar-se en caure d'unes roques mentre fugia pel costat de Montjuïc i que les ferides que va rebre de mans de gent indesitjable les va rebre quan acabava de morir. La veritat és que el dia del Corpus hi va

haver uns vint morts, i uns quinze més en els tres dies següents, durant els quals va continuar el motí.

Totes les rectificacions històriques, però, deixen en peu la glòria dels catalans del segle xvii i la justícia de la causa que defensaven. Era, en el fons, la mateixa causa que defensem avui. Mentre que el comte d'Olivares representava, essencialment, allò que representa Franco, l'exèrcit mercenari de castellans, italians, portuguesos, irlandesos, alemanys i valons que l'any 1640 va envair Catalunya, era un precursor de l'exèrcit mercenari del feixisme espanyol.

(*La Humanitat*, de Barcelona, 6-VI-37)

EN LA MORT DE RUBIÓ I LLUCH

Poc després d'haver tombat, en el camí de la vida, el cap de la vuitantena, Antoni Rubió i Lluch ha mort. El gran vell se'n va, deixant darrera d'ell una tasca extensa i importantíssima en la història de Catalunya. Amb la seva erudició exacta i viva d'humanista, amb el seu esperit catalanesc i perspicaç, havia renovat els estudis de la nostra literatura medieval i la narració de l'expedició famosa dels catalans a Orient.

Home de biblioteca, d'arxiu i de càtedra, però també home del seu poble i del seu temps, posseïa una doble amplitud liberal i patriòtica. Ell sentia el valor actual de la història i el valor humà de l'erudició. Quan desenterrava vells papers i establia dades precises, comprenia prou la transcendència de la seva labor en el redreçament de la personalitat catalana. Ell sabia quin és el secret dels registres antics i de les restes arqueològiques: sabia que guarden, fins al moment de la total resurrecció, l'ànima nacional.

* * *

Conèixer Rubió i Lluch com a professor, com a historiador o com a amic, era ja estimar-lo. La seva noble modèstia, el

seu afany de treball, la seva equanimitat, inspiraven tot seguit la simpatia i l'afecte sincer. De totes les figures professorals que nosaltres vam conèixer en el nostre pas per la Universitat de Barcelona, només una, la de Rubió i Lluch, va atreure la nostra admiració i el nostre respecte.

En la dinastia lletraferida dels Rubió, entre el seu pare Joaquim Rubió i Ors i el seu fill Jordi Rubió i Balaguer, representa Antoni Rubió i Lluch el pas de la historiografia catalana provincial o regional a la historiografia nacional. Els historiadors vuitcentistes es pensaven que la Catalunya-nació havia mort segles enrera i que la nostra pàtria havia passat a ésser definitivament una regió d'Espanya, més o menys industriosa. Rubió i Lluch tenia plena consciència que la Catalunya-nació persistia. S'adonava que el passat i el present es comuniquen pels

camins misteriosos del subsol històric i que així es refà la correntia interrompuda.

* * *

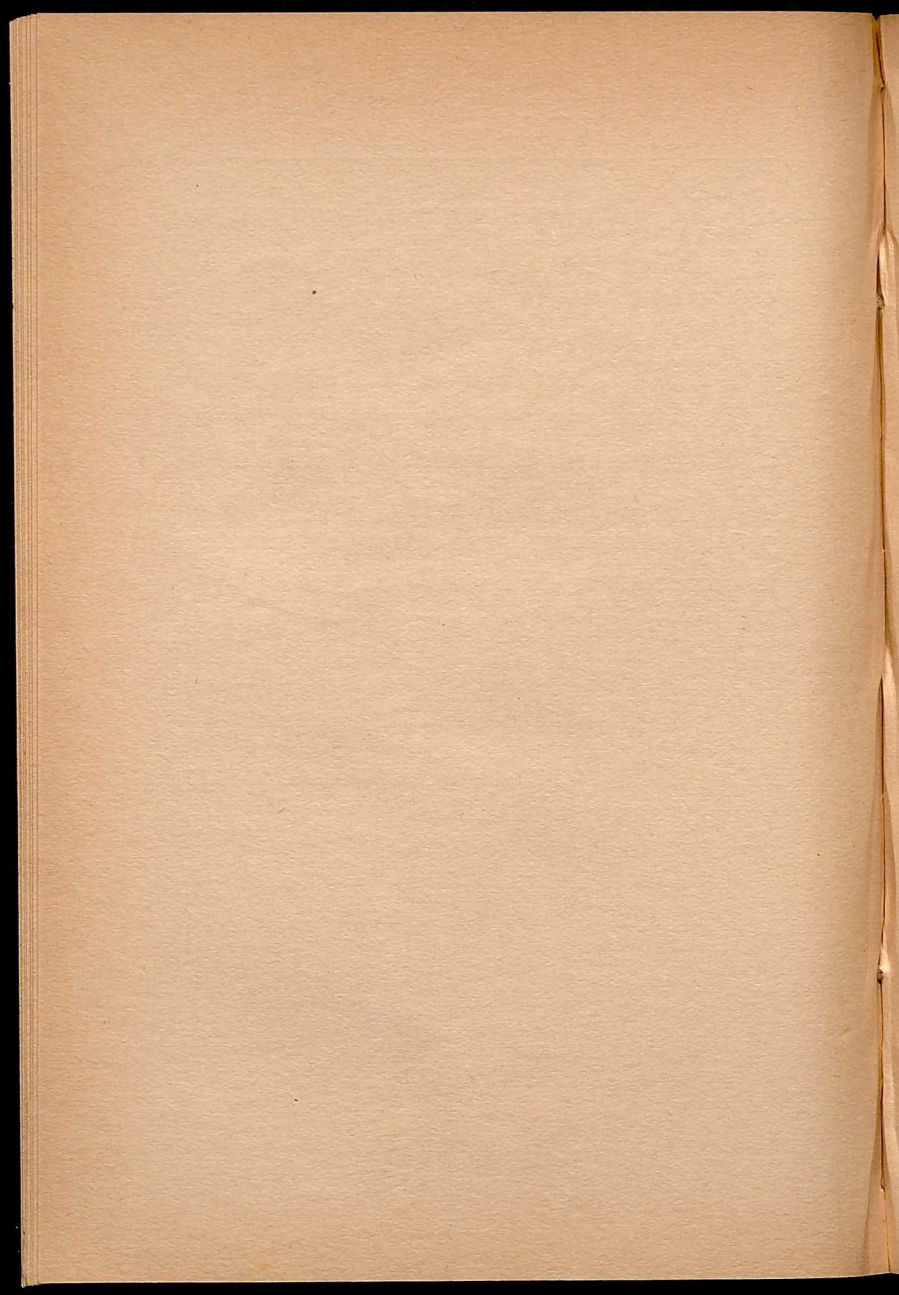
Amb els documents que exhumava, amb els estudis que escrivia i amb les lliçons que donava, Rubió i Lluch anava portant carreus per a la reconstrucció de la nostra nacionalitat. La seva acció en el camp històric és anàloga a la de Prat de la Riba en el camp polític.

Deixeble i successor de Milà i Fontanals, Rubió i Lluch ha tingut al seu torn un rengle de deixebles i successors. Al voltant de la càtedra de Rubió va formar-se a principis de segle una escola d'erudits catalans que han contribuït molt als progressos dels nostres

estudis històrics i que si en conjunt no han donat tot el rendiment que calia esperar-ne, no és pas per culpa de llur illustre Mestre.

Rubió i Lluch se n'ha anat. Però nosaltres, que estem acostumats temps ha a la companyia dels seus treballs i estudis, ens farem la illusió que encara és present i que ens guia i ens encoratja en la coneixença de les glòries, els dolors i les caigudes del passat nacional de la nostra pàtria.

(*La Humanitat*, de Barcelona, 10-VI-37)

EL PRESIDENT SENSE TERRA

AQUEST gran patriota basc que ara es troba a Barcelona, segueix essent amb tot honor el President d'Euscadi. Ho és avui més que mai, perquè la seva Presidència porta el triple senyal de la dignitat, del coratge i del dolor.

President digne, coratjós i dolorós és el President Aguirre. Ho és personalment i ho és en la seva representació nacional. Ell s'ha conduït com un home, i Euscadi s'ha conduït com una nació.

Què és una nació? És una terra amb ànima. Els bascos han perdut llur terra, però han salvat llur ànima. Perdre la terra quan l'ànima resta salva, no significa una derrota. La pèrdua material de la terra és transitòria, si l'esperit persisteix.

President Aguirre, President sense Terra: Vós sou el cap de la nació basca, perquè n'encarneu l'esperit, la tradició i la voluntat. Recobrareu la terra, la vostra terra, avui trepitjada i no pas conquerida pels invasors.

* * *

Les esperances per a hores futures no impedeixen, però, els dolors de les presents hores adverses. El President

Aguirre veu la seva terra dominada per gents estranyes; veu centenars de milers de compatriotes sota la petja dels rebels, i altres centenars de milers en l'enyorança de l'exili.

En les hores d'adversitat, més que en les de prosperitat, els homes i els pobles coneixen els amics. El President Aguirre podrà comprovar aquest dies que l'amistat de Catalunya per Euscadi és sòlida, profunda, entranyable. La nació basca, temporalment caiguda, és estimada i admirada com sempre per la nació catalana.

Euscadi i Catalunya, unides per l'amistat, per l'ideal i per la lluita contra els comuns enemics, proclamen llur solidaritat i renoven el jurament de llur aliança. El renoven, amb plens poders, el President Companys, que conserva tota la terra del Principat, i el President

Aguirre, que no té ja sota d'ell el territori èuscar, però té amb ell la nació èuscara.

* * *

En aquesta guerra, la nació catalana ha perdut – i és molt – dues de les seves illes: Mallorca i Eivissa. En canvi, hem conservat tota la terra de la Catalunya peninsular: la del Principat i la del País Valencià ⁽¹⁾.

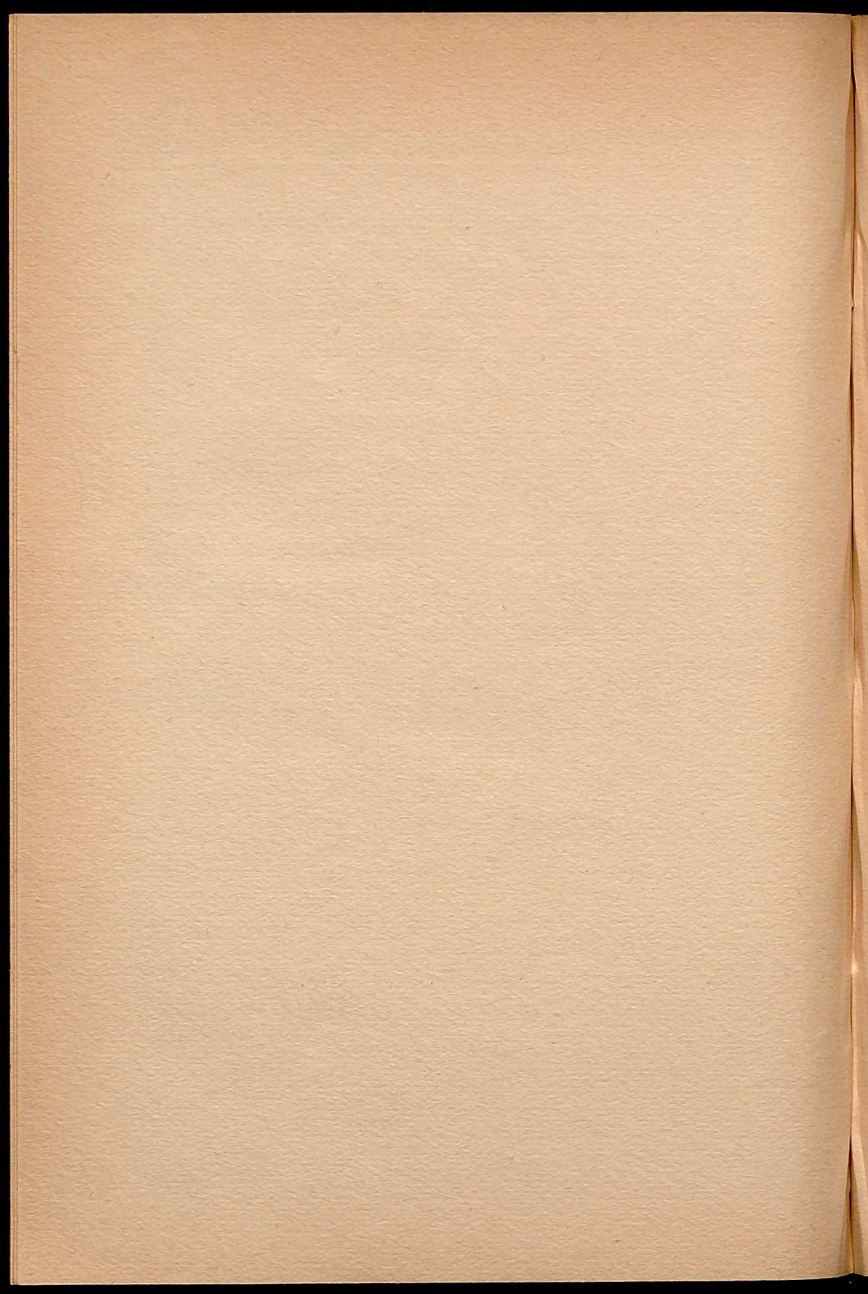
Pel mal que a nosaltres ens fa al cor la pèrdua temporal de dues illes, podem jutjar el sofriment dels patriotes bascos. El sentim com a propi, i el millor con-

(1) Posteriorment, en el mes d'abril del 1938, els franquistes han ocupat dues petites llenques de territori català: l'una a l'Oest del Principat i l'altra al Sud d'aquest i al Nord del País Valencià.

hort que podem oferir als bascos és la cordial participació en llurs angúnies i dolors.

Que ho sàpiguen bé els patriotes d'Euscadi, que ho sàpiga bé el President sense Terra: si, cosa que no creiem, hagués de trigar molt a ésser recobrada llur pàtria, els catalans els oferiríem un tros de la terra nostra per tal que la nació èuscara hi trobés una altra terra pairal.

(*La Humanitat*, de Barcelona, 24-VII-37)

L'APTITUD MILITAR DELS CATALANS

Són els catalans una gent apta per als oficis de la guerra? Aquesta qüestió, que l'actual lluita peninsular planteja, pot semblar ociosa als qui coneixen les glòries bèl·liques de la vella Catalunya nacional. No pot dubtar-se de la capacitat fonamental d'un poble que reconquerí per les armes el propi territori, dominà les grans illes de la Mediterrània, senyorejà aquesta mar i realitzà una

gesta única al món: l'expedició dels almogàvers a Orient.

¿Què va fer-se d'aquesta aptitud en els segles de la decadència catalana, durant els quals va mantenir-se ací el coratge bel·licós, però no pas la vocació de la carrera militar?

El fet és que els catalans, amb poques excepcions, han restat allunyats, per espai de quatre-cents anys, dels oficis de la milícia. Si l'esperit combatiu es conservà a través de les centúries fosques, en canvi l'esperit pròpiament militar decaigué fins a desaparèixer gairebé del tot.

* * *

L'explicació d'aquest interessantíssim fenomen és ensems profunda i senzilla.

L'esperit militar d'un poble requereix la possessió d'un organisme estatal que impliqui el manteniment d'un exèrcit sota la direcció nacional. Així, en perdre els catalans la direcció del propi Estat – cosa que succeí en temps de la dinastia dels Trastamara – Catalunya comença a perdre la vocació militar, i la minva s'accentua en temps de les dinasties d'Àustria i de Borbó.

Al llarg d'aquests períodes veiem com la carrera de les armes atreu cada vegada menys la gent del nostre poble, i com entre els pobles de la monarquia espanyola Castella adquireix en aquest ram la supremacia. En els «tercios» famosos es troba algun cavaller català escadusser, i de vegades, en el segle XVI, surten de Catalunya grups, no massa nombrosos, de soldats catalans. Però s'ha perdut ja la tradició militar pròpia, i la carrera de

gesta única al món: l'expedició dels almogàvers a Orient.

¿Què va fer-se d'aquesta aptitud en els segles de la decadència catalana, durant els quals va mantenir-se ací el coratge bel·licós, però no pas la vocació de la carrera militar?

El fet és que els catalans, amb poques excepcions, han restat allunyats, per espai de quatre-cents anys, dels oficis de la milícia. Si l'esperit combatiu es conservà a través de les centúries fosques, en canvi l'esperit pròpiament militar decaigué fins a desaparèixer gairebé del tot.

* * *

L'explicació d'aquest interessantíssim fenomen és ensems profunda i senzilla.

L'esperit militar d'un poble requereix la possessió d'un organisme estatal que impliqui el manteniment d'un exèrcit sota la direcció nacional. Així, en perdre els catalans la direcció del propi Estat – cosa que succeí en temps de la dinastia dels Trastamara – Catalunya comença a perdre la vocació militar, i la minva s'accentua en temps de les dinasties d'Àustria i de Borbó.

Al llarg d'aquests períodes veiem com la carrera de les armes atreu cada vegada menys la gent del nostre poble, i com entre els pobles de la monarquia espanyola Castella adquireix en aquest ram la supremacia. En els «tercios» famosos es troba algun cavaller català escadusser, i de vegades, en el segle XVI, surten de Catalunya grups, no massa nombrosos, de soldats catalans. Però s'ha perdut ja la tradició militar pròpia, i la carrera de

les armes apareix com una activitat des-
avinguda amb la vocació peculiar de la
nostra gent.

Breu: l'esperit militar és un atribut de
l'esperit nacional.

* * *

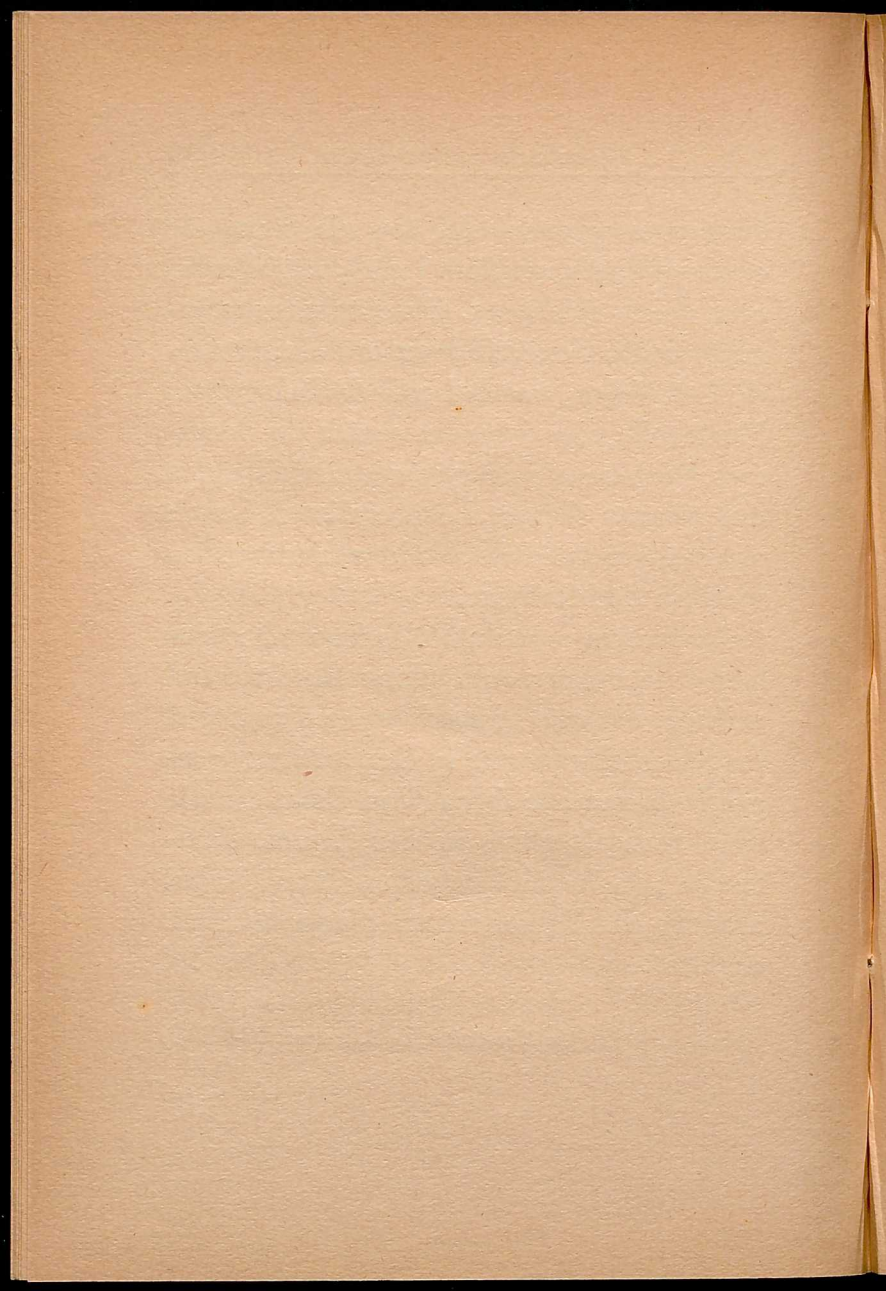
Potser els nostres historiadors no s'han
fixat prou, fins avui, en l'aspecte militar
de les guerres de Separació i de Succes-
sió. I a fe que és un aspecte que presenta
una alta importància. L'aptitud militar
dels catalans, que ja flaqueja en la guerra
contra Joan II (anys 1462-1472), falla
molt més encara en les guerres contra
Felip IV i Felip V.

El cas dels anys 1640-1641 és proba-
tori. Pel costat tècnic – proveïments, tàc-
tica, estratègia, especialitats – l'improvi-
sat exèrcit català era defectuosíssim.

Mancaven gairebé del tot els caps, els enginyers, els artillers i els «petarders», com deien aleshores. Els combats sostinguts contra l'exèrcit invasor del marquès de Los Vélez, des del coll de Balaguer a Martorell, van ésser un seguit de desastres. Però heus aquí que vénen de França uns quants tècnics i especialistes, i amb aquests guanyen els catalans la magnífica victòria de Montjuïc.

La nostra conclusió és aquesta: que per a la resurrecció plena de l'aptitud militar, cal que hi hagi esperit nacional en els catalans i que la Generalitat prengui la forma i la força d'un Estat dins la unió amb els altres pobles ibèrics. Catalunya i la República estan interessades alhora en l'assoliment d'aquest gran resultat.

(*La Humanitat*, de Barcelona, 27-VII-37)

ELS CATALANS I LA MAR

DAVANT certs episodis marítims de la present guerra peninsular, ve a la memòria dels catalans l'antiga pujança naval de Catalunya. I la lliçó dels segles, ratificada avui, ens mostra, en aquest aspecte com en els altres, els funestos resultats de la desnacionalització de Catalunya.

Aquell poble que, durant la baixa Edat Mitjana, havia senyorejat la mar Mediterrània, convertida verament en mar nostra; aquell poble que, segons els mots

de Guimerà, donava lleis a les nacions i a les ones, va perdre en la seva davallada, no sols la supremacia marítima, ans encara l'esperit mariner.

La puixança militar de la Catalunya nacional va ésser encara més gran per mar que per terra. En perdre la categoria de nació per a passar a la de província, Catalunya va perdre així mateix la «senyoria blava», com anomenava Joan Jaurés el domini marítim. I la triomfant ensenya barrada que Roger de Llúria volia marcar a la cua dels peixos de la Mediterrània, va desaparèixer de la mar com a ensenya lliure.

* * *

La desaparició de la nostra puixança marítima va afeblir Catalunya i va afeblir també Espanya. De les quatre na-

cions de la Península ibèrica, n'hi ha tres d'esperit marítim: Portugal, Euscadi i Catalunya. Castella està mancada d'aquest esperit. Perdut el domini naval de Catalunya, i separat Portugal, Euscadi va fer la major part de la història marítima de la monarquia espanyola.

Mai, però, no va tenir l'Espanya unificada una puixança naval comparable a la que Catalunya havia tingut. La monarquia espanyola, en el seu període imperial, va comptar amb un poderós exèrcit de terra. No va comptar mai amb una marina prou forta. Allò que havien perdut els catalans, no ho van guanyar els espanyols. A la Península només hi ha hagut un poble, Catalunya, que hagi exercit duradorament la «senyoria blava». Tots els esforços de l'Espanya unificada per a organitzar un gran poder naval han fracassat tràgicament.

* * *

¡Quina força per a Catalunya i quina força per a la República, si l'esperit mariner dels catalans ressorgís impetuosa-ment!

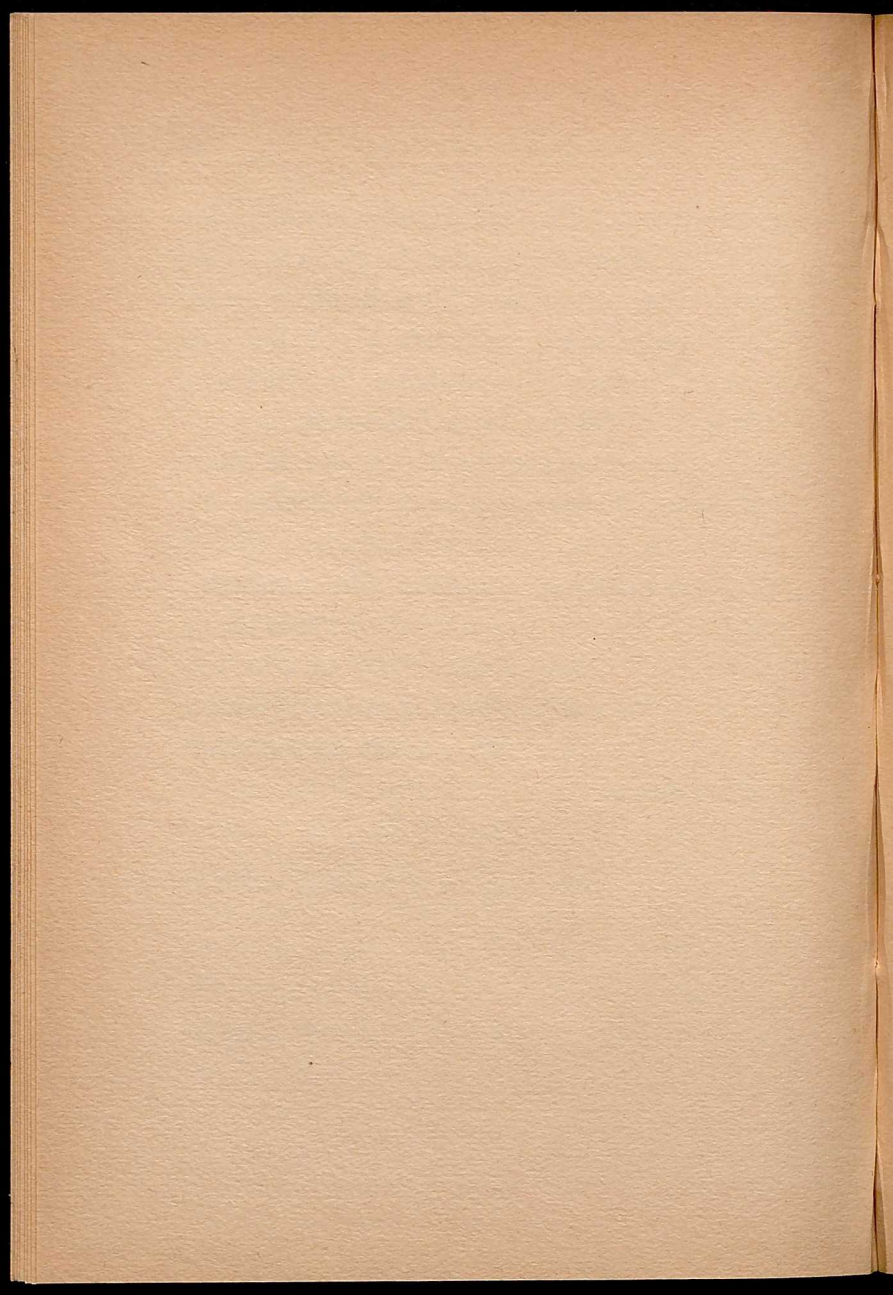
L'expedició a Mallorca, ara fa un any, podia haver estat l'inici d'aquest ressorgiment. Ja és sabut com va frustrar-se aquella acció. Les conseqüències ja les hem vistes. No cal insistir.

Tot català que tingui consciència històrica — la qual és una part indispensable de la plena consciència nacional — sent una punyida dolorosa quan pensa que està en poder dels facciosos — més ben dit, dels italians — l'illa que els catalans van conquerir per a fer-ne un tros de la

nació total. Els catalans ocuparen les illes italianes de Sicília (segle XIII) i de Sardenya (segle XIV) i el reialme italià de Nàpols (segle XV). Ara els italians ocupen la gran illa catalana de Mallorca i la petita illa catalana d'Eivissa...

Tornem-nos a girar de cara a la mar, catalans! Esforcem-nos a desvetllar en la nostra gent l'esperit mariner, que li donà la màxima grandesa! Els catalans i els bascos, que són a la davantera de la nova Ibèria, han d'ésser els promotors de la nova puixança naval, posada al servei de totes les llibertats contra tots els imperialismes.

(*La Humanitat*, de Barcelona, 6-VIII-37)

GENT I ARGENT

QUÈ es necessita per a sostenir i guanyar una guerra? Entre totes les frases que sobre aquest punt coneixem, la més sintètica, la més expressiva i la més bella és aquesta: «gent i argent».

I ens plau de dir que l'autor d'aquesta frase és un català il·lustre del segle xvii, Francesc de Tamarit, diputat del braç militar – és a dir, de la noblesa – en la

Generalitat dels anys 1638-1641, presidida per Pau Claris.

«Gent i argent» demanava Tamarit a Claris, de Figueres estant, on havia anat per a organitzar la defensa dels passos dels Pirineus contra un eventual atac dels «tercios» del rei d'Espanya acantonats a Perpinyà. Una tal fórmula, sonora i clara, pot ésser aplicada a les guerres de totes les èpoques i de tots els països del món.

* * *

En l'època actual, però, la importància de la gent i de l'argent pren caràcters especials, que de vegades semblen contradir l'enunciat de la fórmula. Així veiem la part creixent que ocupa el

material bèl·lic, i l'elasticitat pràctica dels recursos financers. Hom remarca una tendència a fer minvar la intervenció de la gent per a augmentar la de les armes, i a fer minvar la intervenció de l'argent per a augmentar la dels recursos financers de caràcter artificial.

Els militars de professió són partidaris dels exèrcits relativament poc nombrosos, però compostos, en gran part, d'elements tècnics formidablement equipats. La mecanització de la guerra és una de les manifestacions d'aquesta concepció qualitativa i tècnica. Per altra banda, les combinacions financeres, que sovint són jocs de prestidigitació, permeten que països pobres i arruïnats com són avui Alemanya, Itàlia i el Japó, vagin al capdavant de la cursa dels armaments i de l'embranchida imperialista.

¿Haurem, doncs, de rectificar el prin-

cipi segons el qual la guerra es prepara i es fa amb gent i argent?

* * *

En realitat, no ha fet fallida la vella fórmula, expressada amb frases diverses, entre les quals la de Bonaparte és la més cèlebre, i la de Tamarit la més elegant. (El «gent i argent» del català és ben superior a l'«argent, argent i argent» del cors).

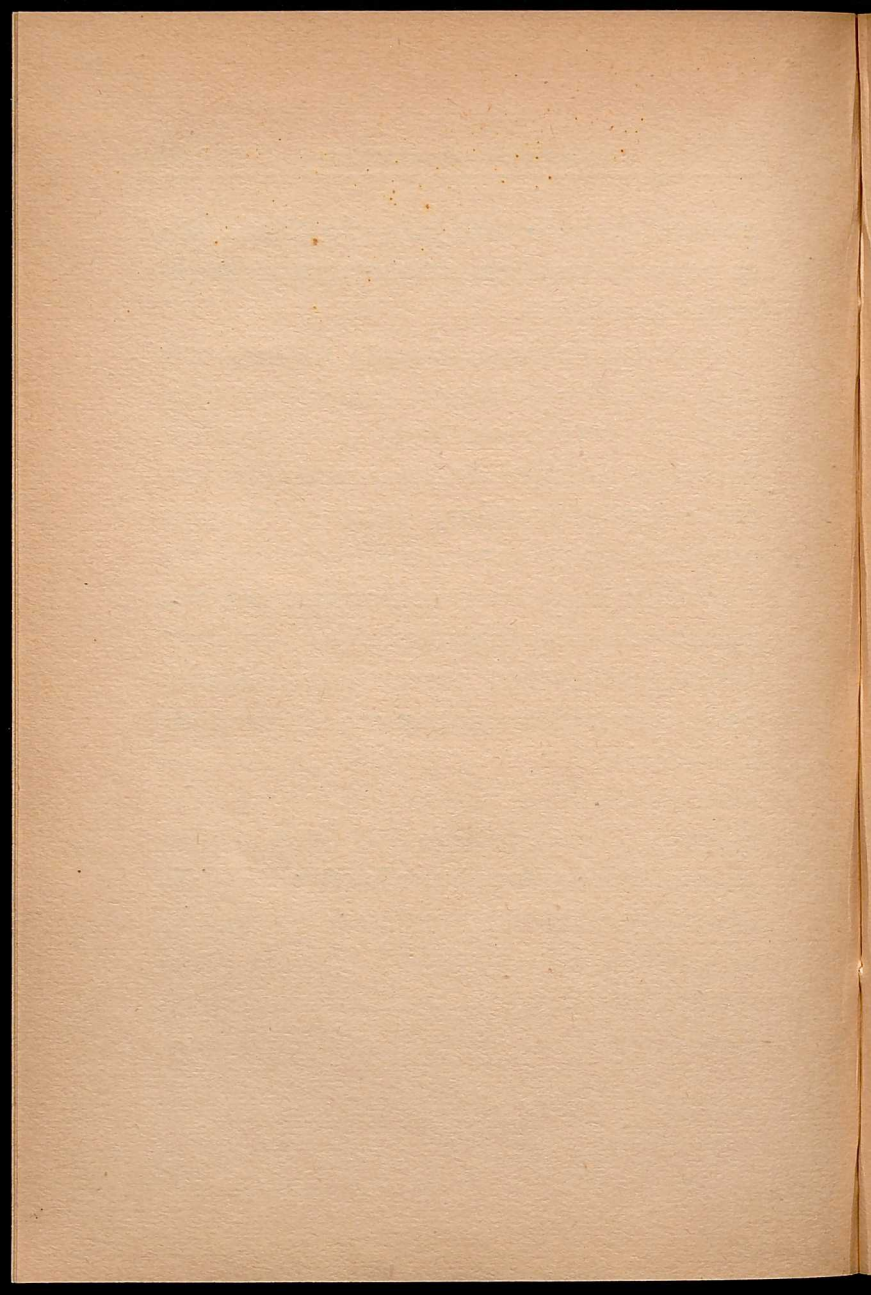
La part del material ha crescut en la guerra. Però han crescut també, a despit del parer tecnicista dels professionals, les masses humanes que hi intervenen. De la guerra d'exèrcits s'ha passat a la guerra de pobles. El poble en armes, evocat per Joan Jaurés, és l'exèrcit dels

nostres dies, format pels ciutadans que es converteixen en combatents organitzats i tecnificats.

Quant a l'argent, té tanta importància com sempre i potser en té més que mai. Però el perfeccionament dels artificis financers permet de traspassar els deutes a les generacions futures, en una proporció molt superior a la d'abans.

Que hi hagi ara gent i argent per a la guerra de les llibertats. Que hi hagi tanta gent i tant argent com calguin. Sang i treball constitueixen el preu de la victòria.

(*La Humanitat*, de Barcelona, 27-VIII-37)

ILLA DE SICÍLIA

Dos breus paràgrafs hi ha en el recent discurs de Mussolini a Palerm, que han fet vibrar, per contracop, la nostra ànima catalana. Són els paràgrafs inicials, on el «Duce» parla de Sicília. En parla amb tot el seu orgull i tot el seu èmfasi de dictador, per a declarar que aquella illa és el centre geogràfic del segon Imperi de Roma que ell ha fundat, i per a afirmar que cap invasor, ni un

soldat tan solament, no podrà desembarcar-hi mai.

Llegiu aquests paràgrafs de l'allocució del nou emperador romà — que és Mussolini, i no pas Víctor Manuel III —, i si sou autènticament catalans i coneixeu la història catalana, apareixeran en la vostra imaginació les antigues gestes brillants dels vostres avantpassats a Sicília, la gran illa mediterrània que per voluntat dels seus habitants va passar al domini del comte-rei de Catalunya i Aragó Pere II el Gran i va tenir una dinastia que era una branca del nostre arbre nacional.

* * *

«Vosaltres — ha dit Mussolini als que l'escoltaven — haveu vist desplegar-se

sota els vostres ulls l'organització militar terrestre, marítima i aèria que protegeix l'illa. Només sota l'acció d'una suprema follia, hom podria pensar en una invasió de la vostra terra. Ací no desembarcarà mai ningú, ni tan solament un soldat.»

Nosaltres no direm si desembarcarà o no desembarcarà mai ningú a Sicília. Però recordem que, ja fa molts segles — exactament el dia 30 d'agost de l'any 1282 — van desembarcar-hi aquells famosos almogàvers que eren la tropa de xoc del nostre exèrcit. Per terra i per mar, els catalans van vèncer les forces de l'enemic, Carles d'Anjou, protegit pel Papa.

¿Quins poden ésser, en els nostres dies, els estrangers que intentin desembarcar a Sicília? No seran segurament els catalans. L'allusió mussoliniana va adreçada als francesos, que tenen davant

l'illa italiana llur colònia de Tunis. Una setmana abans, en un altre discurs, el «Duce» va alludir els 100.000 soldats alpins que guarden la frontera continental italiana, els quals, va afegir, serien ajudats en cas necessari per milions d'altres soldats.

Mentre la República espanyola és agredida pel feixisme, ¿la República francesa esperarà pacientment que li toqui el torn?

* * *

Illa de Sicília! Aquesta illa, on existeixen nombrosos descendents dels catalans que s'hi establiren en temps passats, és avui el centre geogràfic del segon Imperi de Roma, com ho va ésser de

l'imperi medieval de Barcelona. De Sicília va sortir, l'any 1303, l'exèrcit català, compost sobretot d'almogàvers, que va anar a Constantinoble, a Galípoli i a l'Àsia Menor, i després va conquerir els ducats d'Atenes i Neopàtria, veritable Estat català, amb la llengua catalana oficial i amb els Usatges per codi, al cor mateix de Grècia. I l'Acròpolis va tenir una guàrdia de ballesters catalans.

Més que la vella Roma, mare espiritual de Catalunya, sembla ara dreçar-se la Gènova medieval, enemiga de Catalunya. Les actuals agressions italianes a la nostre mar ens recorden les dels corsaris genovesos en l'Edat Mitjana. Però ara, per dissort, Catalunya no imposa a la Mediterrània la senyoria dels quatre pals vermells.

Els catalans d'avui, fills de la nostra raça liberal, no aspirem a ésser senyors

de ningú. Només ho volem ésser de nosaltres mateixos. Tenim, no pas l'ambició imperial, ans bé l'ambició nacional, que és la de la llibertat. Si ens recordem de l'illa de Sicília, no és per somniar de conquerir-la novament, ans bé per remarcar la intervenció que en la seva història els catalans van tenir.

Sicília no era verament nostra, perquè és italiana. Les illes nostres són Mallorca, Menorca i Eivissa, perquè són catalanes. Tot allò que es català és nostre, i elles són la Catalunya insular. Si els almogàvers tornessin, no anirien a Sicília, ni a Constantinoble, ni a l'Àsia Menor, ni a Grècia. Anirien a Mallorca tot seguit.

(*La Humanitat*, de Barcelona, 28-VIII-37)

LA SIGNIFICACIÓ DEL 1714

A la claror rogenca dels fets actuals, la data de l'Onze de Setembre del 1714 apareix amb la seva autèntica significació. Avui tots els partits i tots els sectors socials de Catalunya, en homenatjar els defensors de Barcelona, els fan la justícia de considerar-los, no sols com uns lluitadors heroics, ans encara com uns defensors abnegats d'una gran causa.

Han anat esborrant-se les interpreta-

cions parcials i equivocades de la guerra de Successió. Ara tothom reconeix que per damunt del dinastisme d'uns quants catalans i de les desviacions que en certs moments es produïren, els herois del 1714 van donar la sang i la vida pel doble ideal de llibertat: la llibertat dels catalans com a homes i la llibertat de Catalunya com a nació.

Per això totes les ensenyas catalanistes, republicanes i obreres són arborades avui a honor d'aquells herois.

* * *

La història del poble català, en les grandeses i en les tristeses, és la història d'un poble liberal que resisteix els atacs

repetits de les forces de reacció i d'opressió. Les guerres que Catalunya va sostenir contra tres reis — Joan II, Felip IV i Felip V — són topades violentes entre l'esperit absolutista de les dinasties estrangeres i l'esperit democràtic dels catalans.

Per la llibertat i per la democràcia s'alçà en el segle xv contra els Trastámara, en el segle xvii contra els Àustries i en el segle xviii contra els Borbons. Tres dinasties diferents i una única font d'opressió i d'esclavatge. Alçada successivament contra tres reis forasters, Catalunya, sacrificada a Casp, és tres vegades republicana i tres vegades catalana.

No. No és el lleialisme vers Carles d'Àustria allò que va dur a l'alt heroisme i a l'exemplar sacrifici els catalans del 1714. La significació vera i profunda d'aquell moment és la d'uns homes que

donen el màxim valor a la doble llibertat individual i col·lectiva.

No pot ésser titllat d'amic dels Àustries un poble que contra els Àustries s'havia revoltat l'any 1640. Només perquè la monarquia catalana era nacional i liberal, Catalunya pogué admetre-la. Com l'Anglaterra moderna, la Catalunya medieval era una República coronada. I encara pot dir-se que la ciutat de Barcelona era una República completa, on la corona no passava d'ésser un simple emblema decoratiu.

La Catalunya del 1714 va ésser, en l'hora tràgica de la posta, digna del seu passat i digna també de la resurrecció que havia de venir.

* * *

Hi ha una solidaritat efectiva entre les lluites culminants de la nostra història i la lluita que avui sostenim els catalans. En cada segle, en cada dinastia, en cada època, Catalunya s'ha alçat contra els poders absoluts, opressors, reaccionaris o totalitaris. I és que ella ha estat, és i serà democràtica, igualitària, progressiva i liberal. Podem dir que Catalunya ha rebutjat sempre el feixisme sota totes les formes que aquest ha revestit històricament. Joan II, Felip IV, Felip V representaven, en el fons, allò mateix que avui representa Franco.

Així veiem que els estaments populars són els que més es distingeixen en les guerres nacionals catalanes. Pagesia i

menestralia són les màximes forces de la Catalunya històrica, a les quals en els temps moderns s'ha afegit el proletariat.

La sang i la vida per la llibertat: aquesta és la significació de l'Onze de Setembre. Els herois i màrtirs del 1714, en caure, van assegurar el redreçament. I ara aquelles ombres nacionals de Catalunya ens acompanyen en la lluita contra les ombres hostils, altre cop reencarnades.

(*La Humanitat*, de Barcelona, 11-IX-37)

EN LA MORT DE MASARYK

MASARYK ha mort. I en morir ha deixat Txecoslovàquia, alliberada per ell, en plena activitat com a Estat i com a nació. Si el gran patriota ha mort, la pàtria, ja lliure, és immortal.

Llarga vida i alta vida la de Masaryk. Ell, home del poble pel seu origen familiar, demòcrata per les seves idees, intel·lectual per la seva professió, polític i governant per un imperatiu del deure cívic, és el símbol més complet dels

principis moderns de la llibertat humana. Ell va unir en el seu pensament i en el seu cor, en una llibertat essencial i única, la llibertat individual i la llibertat colectiva, la dels homes i la dels pobles.

Liberal, demòcrata, patriota i socialitzant: aquest va ésser, ideològicament, Tomàs G. Masaryk. Històricament ha aconseguit la més alta categoria que un home pot aconseguir: la d'alliberador de la pàtria.

* * *

¡Quina colpidora coincidència entre l'esperit individual de Masaryk i l'esperit nacional de Txecoslovàquia! Mai un poble no s'ha vist millor representat i interpretat per un fill seu. Les tendències

del President Alliberador són les mateixes de la Nació Alliberada. Txecoslovàquia i Masaryk han estat dignes l'un de l'altre.

Txecoslovàquia – que té per nucli nacional la regió de Bohèmia – ha estat en la història un poble liberal, progressiu, culte, fidel a la pròpia ànima. Entre les nacions totalment alliberades en el període contemporani, és – cal dir-ho – la que millor ús ha fet de la llibertat conquerida.

Tots els qui som alhora partidaris de la doble llibertat d'homes i pobles, hem vist amb alegria i orgull com la jove República txecoslovaca, forma present de la vella nació txeca, ha fet honor als grans ideals i ha donat al món magnífiques lliçons polítiques, socials, econòmiques, culturals i internacionals. El principi de les nacionalitats apareix jus-

tificat i ennoblit per l'exemple de Txecoslovàquia.

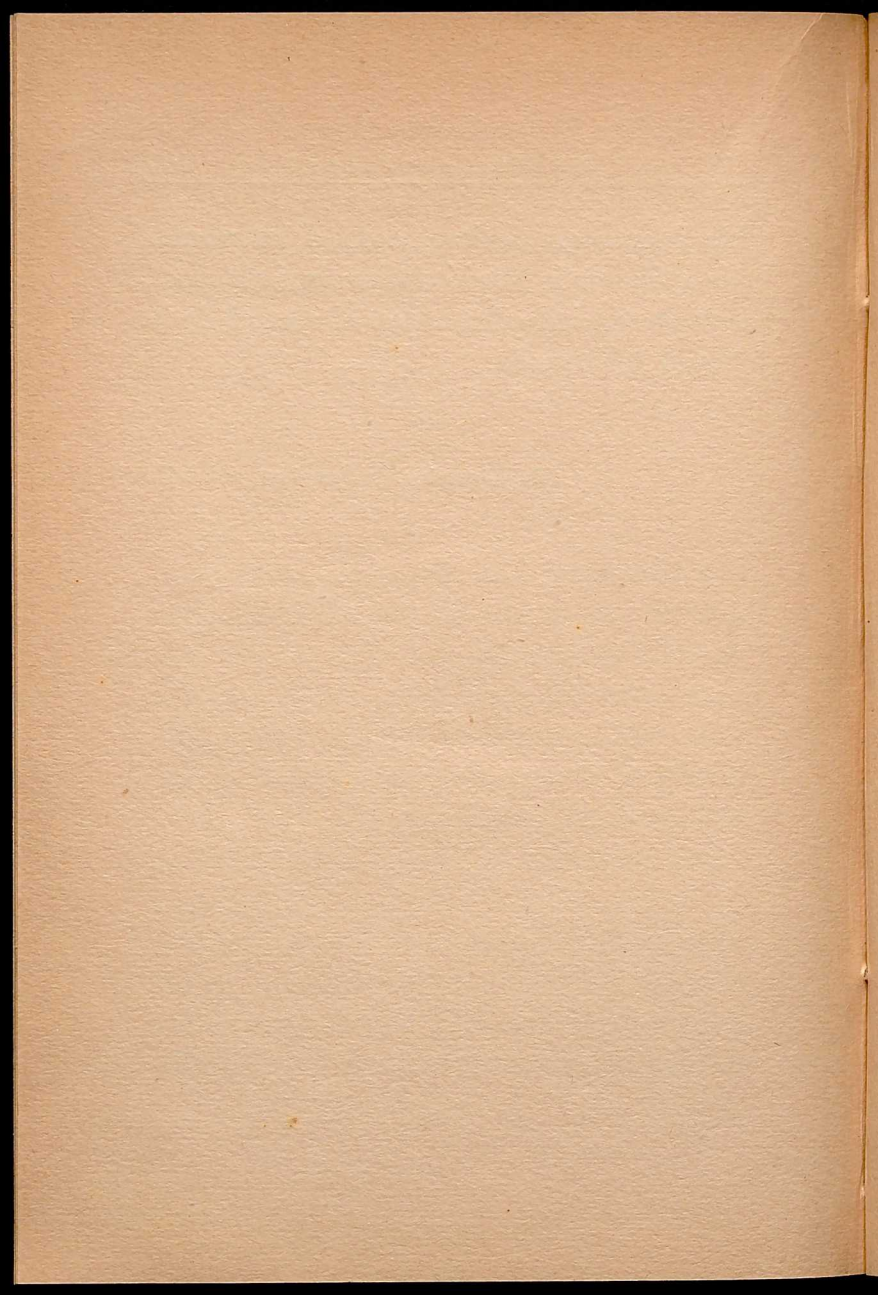
* * *

Ha tingut Masaryk una tranquil·la vellesa. El gran vell ha viscut els darrers anys de la seva vida enmig de l'afecte del seu poble i del respecte universal. S'ha sentit estimat i comprès. Ha comprovat la força i la solidesa de la pàtria nova. No haurà sentit altra preocupació profunda que la de la situació internacional.

Quan, mesos enrera, Masaryk va adonar-se que s'acostava l'hora de la seva mort, va deixar la Presidència de la República. No ha mort com a President.

Ha mort, en veritat, com a Patriarca.
Va alliberar la Nació oprimida, i ell viurà
sempre espiritualment en el record de la
Nació Alliberada.

(*La Humanitat*, de Barcelona, 16-IX-37)

LA FORÇA DE CATALUNYA

ELS que vulguin portar fins al màxim l'actuació de la força catalana en la guerra present — i ho volen tots els partidaris de la causa popular — han de saber que aquesta força surt principalment del nostre caràcter nacional. Catalunya, per a ésser forta, ha d'ésser nacionalment catalana. Els catalans desnacionalitzats no són forts per al bé llur ni per al bé de ningú.

Tot allò que estimuli el sentiment pa-

triòtic dels catalans, tot allò que els doni satisfacció en el camí del propi ideal, tot allò que parteixi de la reconeixença de la personalitat catalana, augmenta el coratge, l'entusiasme i el rendiment del nostre poble.

Aquest és un poble que no camina a vergassades. Per l'afecte i pel respecte hom pot obtenir-ne els millors resultats. Qui el desitgi com a amic lleial, el trobarà sempre. Qui el volgués per servent, no el trobaria mai. No trobaria ací sinó figuretes trencadisses, que no representen els dalers permanents de la nostra ànima.

* * *

Catalunya sap la transcendència enorme que té, per a ella i per als altres po-

bles ibèrics, la guerra que els feixistes espanyols han provocat. Per això va fer, el dia 19 de Juliol del 1936, el miracle de vèncer, gairebé a cops de puny, la guarnició de Barcelona. Per això, sense estar-hi obligada per cap llei ni per cap Estatut, va dur les seves tropes improvisades a Aragó i va conquerir per a la República les dues terces parts d'aquella regió espanyola. Aleshores, indubtablement, la Generalitat va extralimitar-se. Si no s'hagués extralimitat, al cap d'unes quantes setmanes els rebels haurien vençut.

Catalunya, en els primers mesos de la guerra, va extralimitar-se per fer més del que li pertocava. Sort hem tingut tots plegats d'aquella extralimitació, nascuda del nostre instint de vida, que és el de la pròpia llibertat. En certs moments de la vida dels pobles — i aquell

n'era un — circumscriure's als límits normals equival a arrupir-se dintre la caixa de morts.

I Catalunya ha tingut i tindrà la voluntat de viure.

* * *

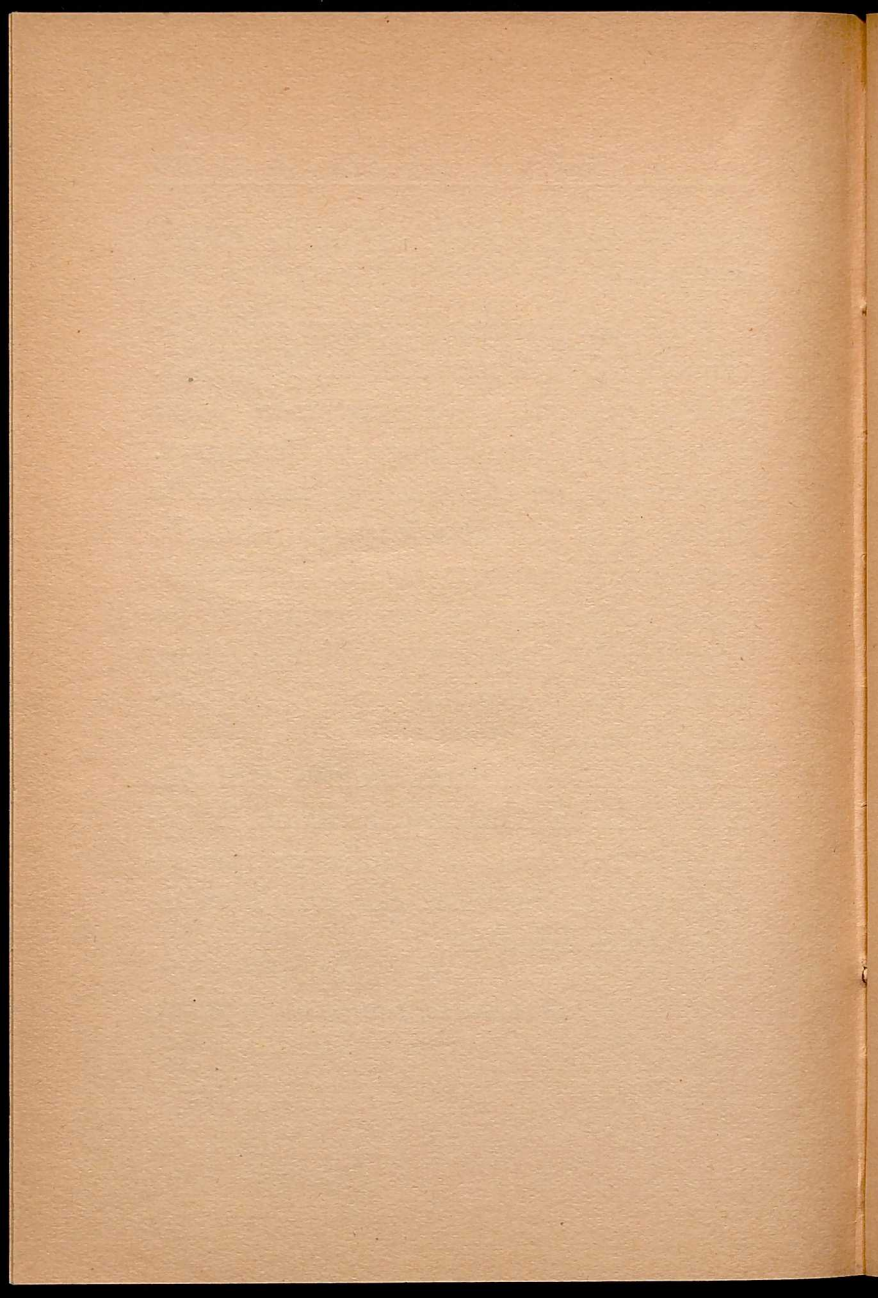
Després, en el curs de la guerra, ha vingut un altre moment en què s'ha fet necessària una major coordinació de tot l'aparell combatiu de la República. Catalunya ho ha comprès, i ha facilitat la gestió dels governants i dels generals. I ho ha fet tot sentint l'avalot — aviat apaivagat — de la gent que encara conserva sota el vernís republicà, social i àdhuc extremista, tots els prejudicis i totes les nafres del vell esperit unitari

que ha estat, durant segles, la dissort d'Espanya.

No es pot guanyar la guerra sense Catalunya, diem fa temps. Avui direm més. Direm que cal, per a guanyar-la, posar a contribució tota la força de Catalunya. I trobant-se en el sentiment nacional la font viva de la nostra força, cal afavorir, estimular i honorar aquest sentiment, ric de saba humana, que multiplica les energies dels catalans, els dóna el tremp heroic i els fa desafiar amb el cor content els majors perills.

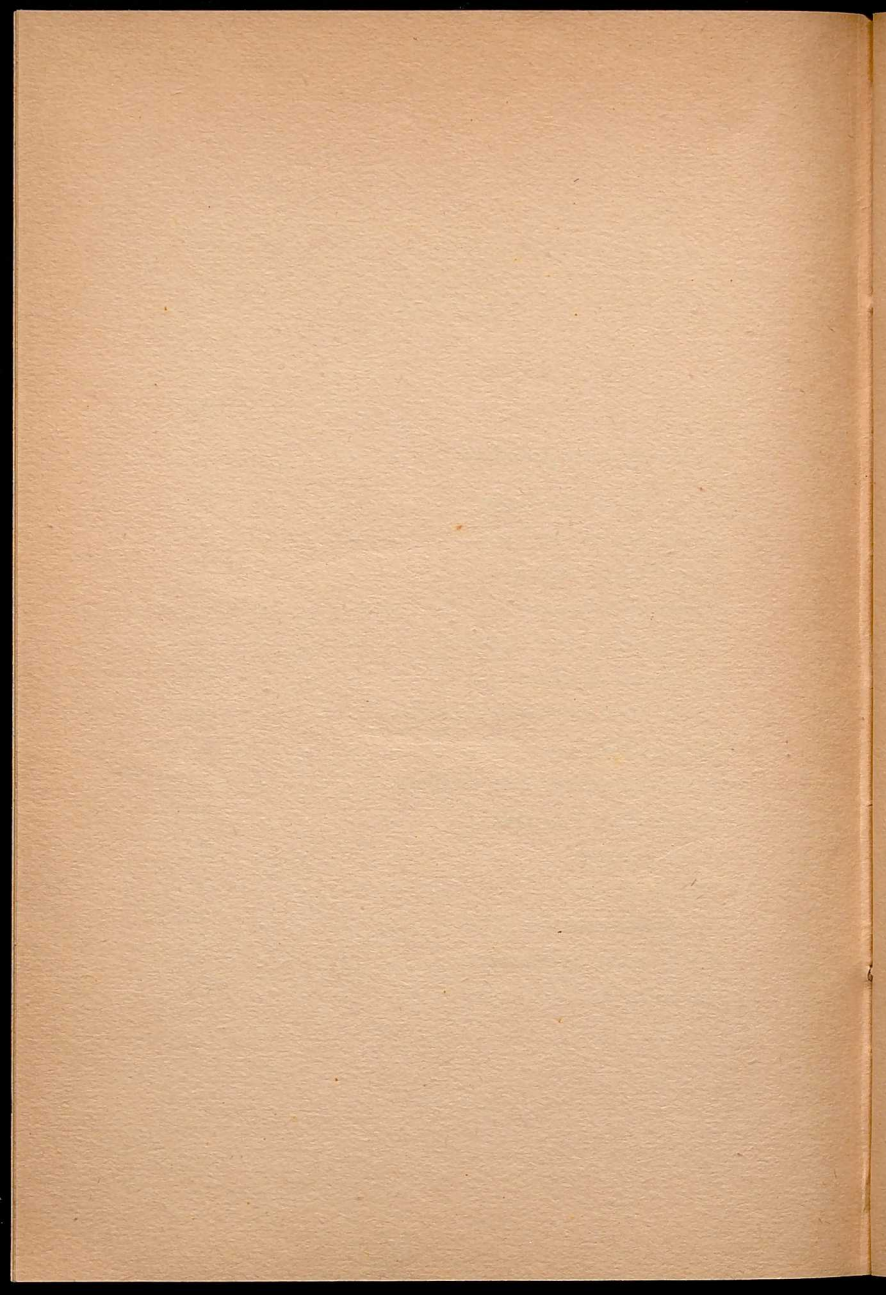
De Catalunya forta només n'hi pot haver una: la Catalunya catalana, la Catalunya nacional, la Catalunya que no abdica ni es disfressa, que no s'humilia ni es deixa humiliar.

(*La Humanitat*, de Barcelona, 31-VIII-37)

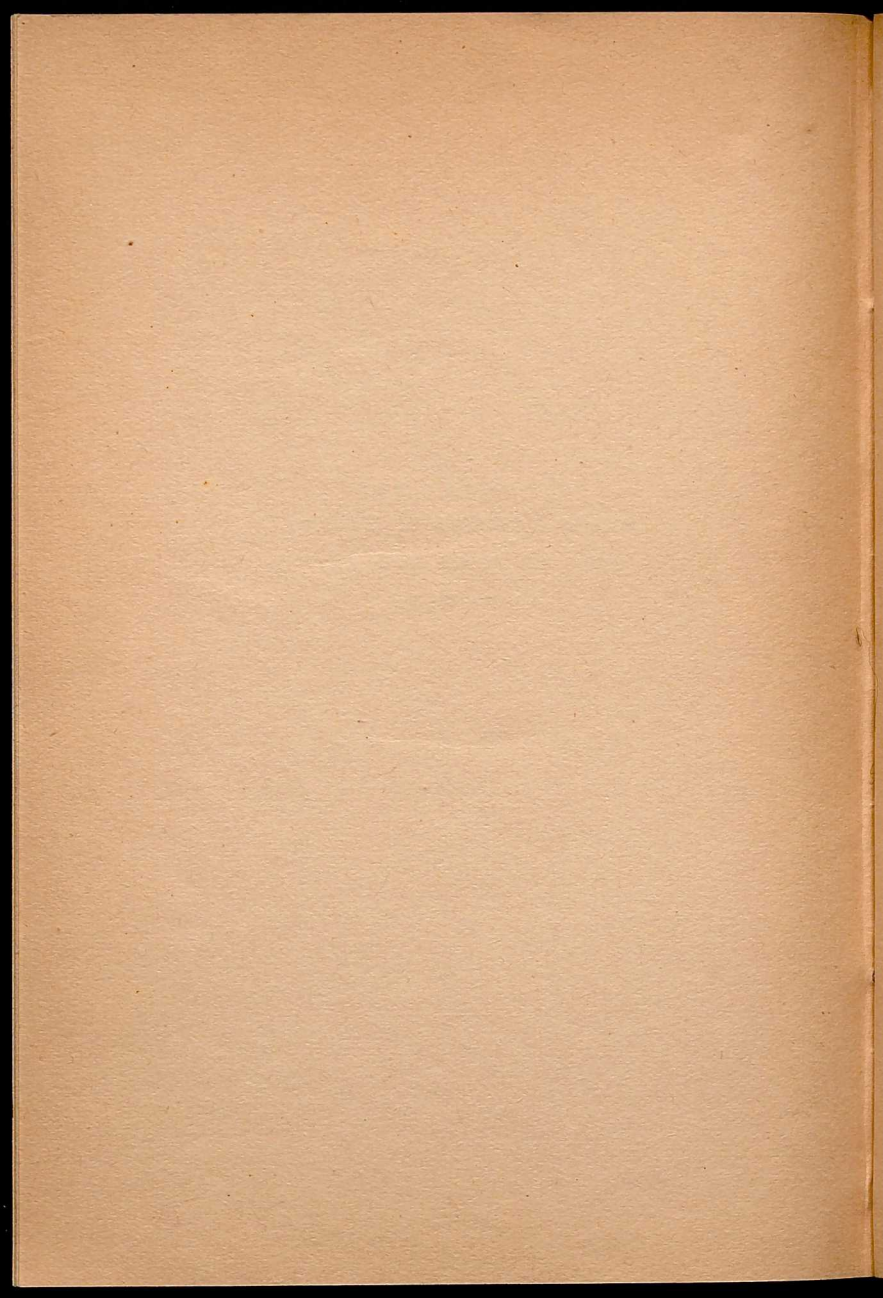

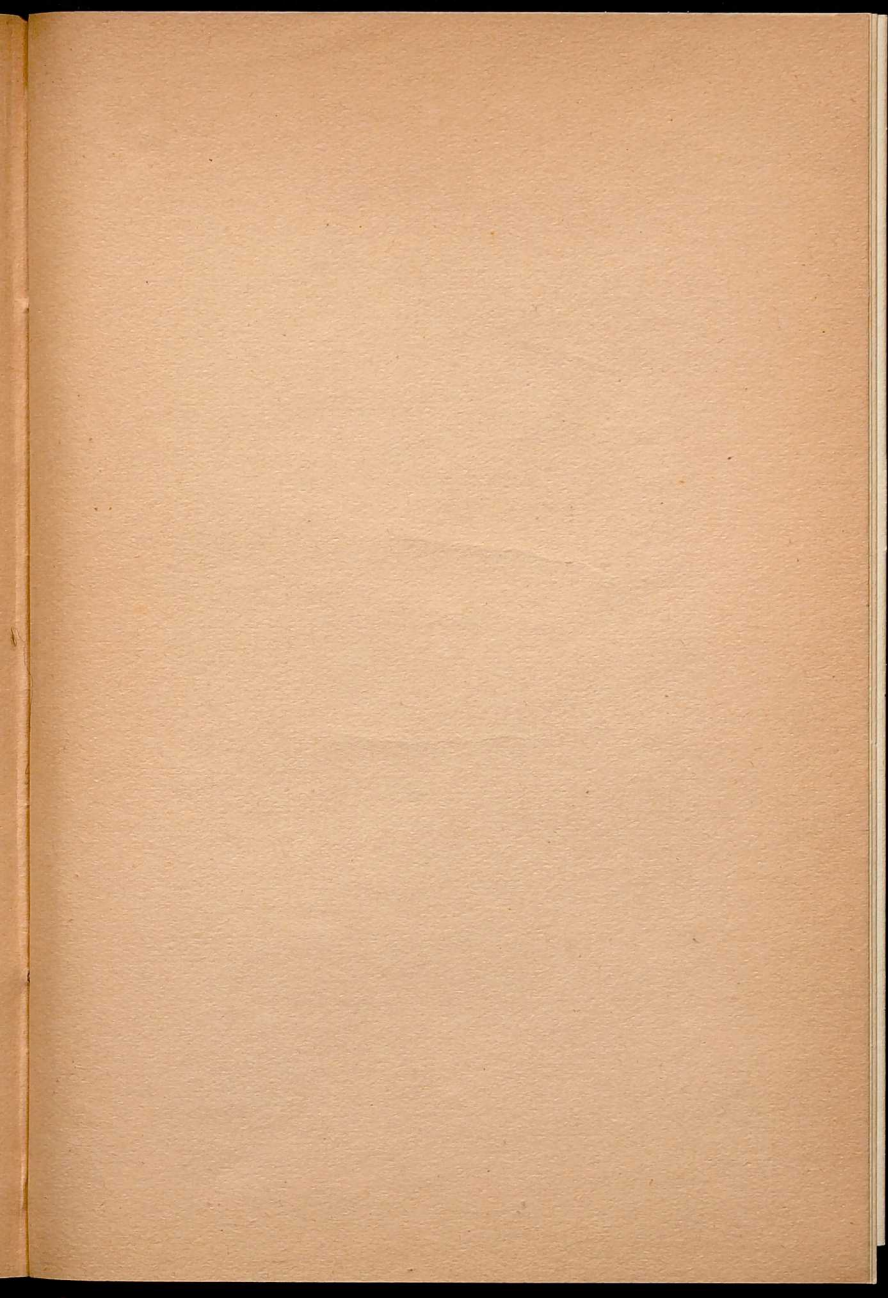
Í N D E X

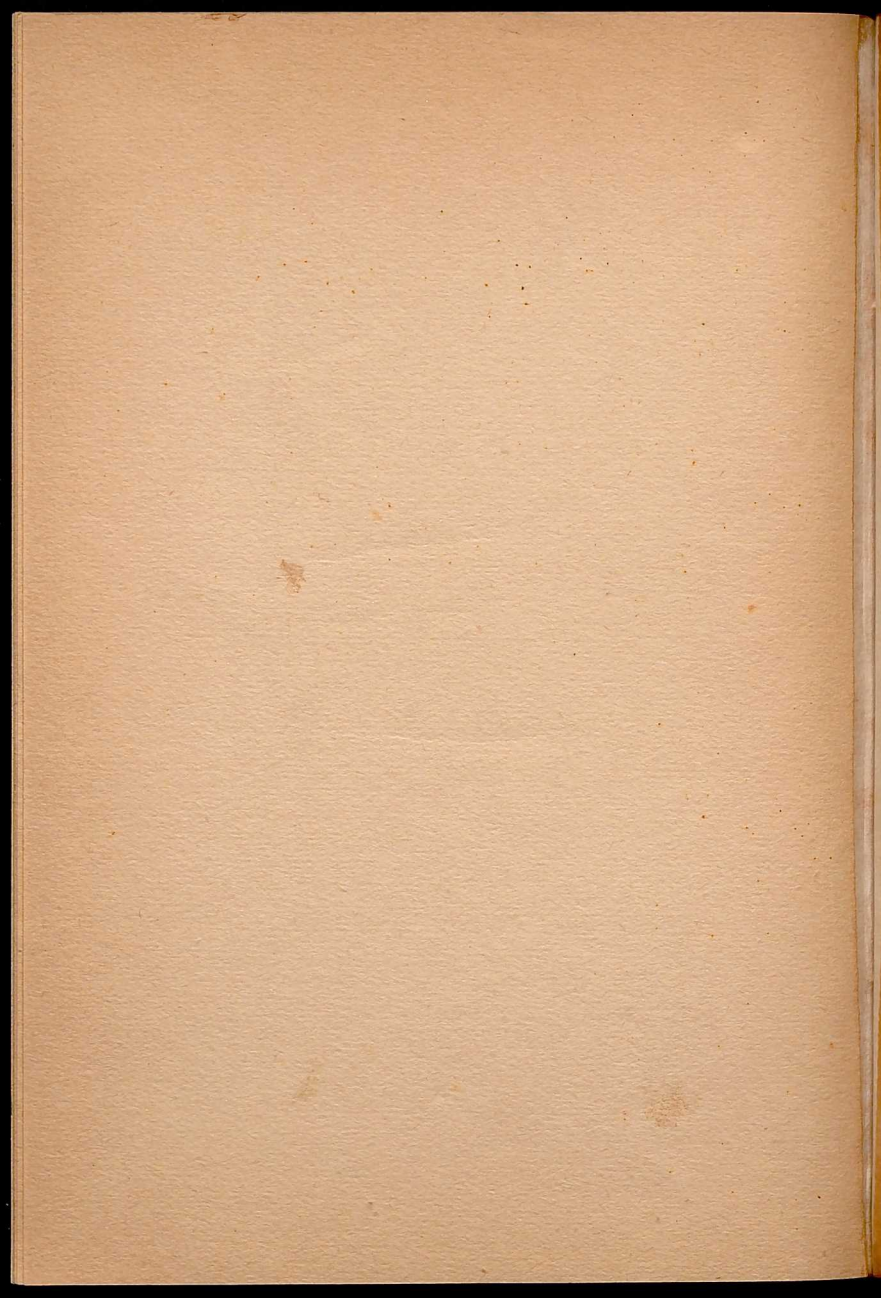
	<u>Pàg.</u>
<i>Com vaig ésser periodista</i>	7
El pas de les banderes	23
Navili que ve de lluny...	29
La presència espiritual	35
El pas dels homes	39
La capacitat de Catalunya	45
El Corpus de Sang	51
En la mort de Rubió i Lluch	57
El President sense terra	63
L'aptitud militar dels catalans.	69
Els catalans i la mar	75
Gent i argent	81
Illa de Sicília	87
La significació del 1714	93
En la mort de Masaryk	99
La força de Catalunya	105

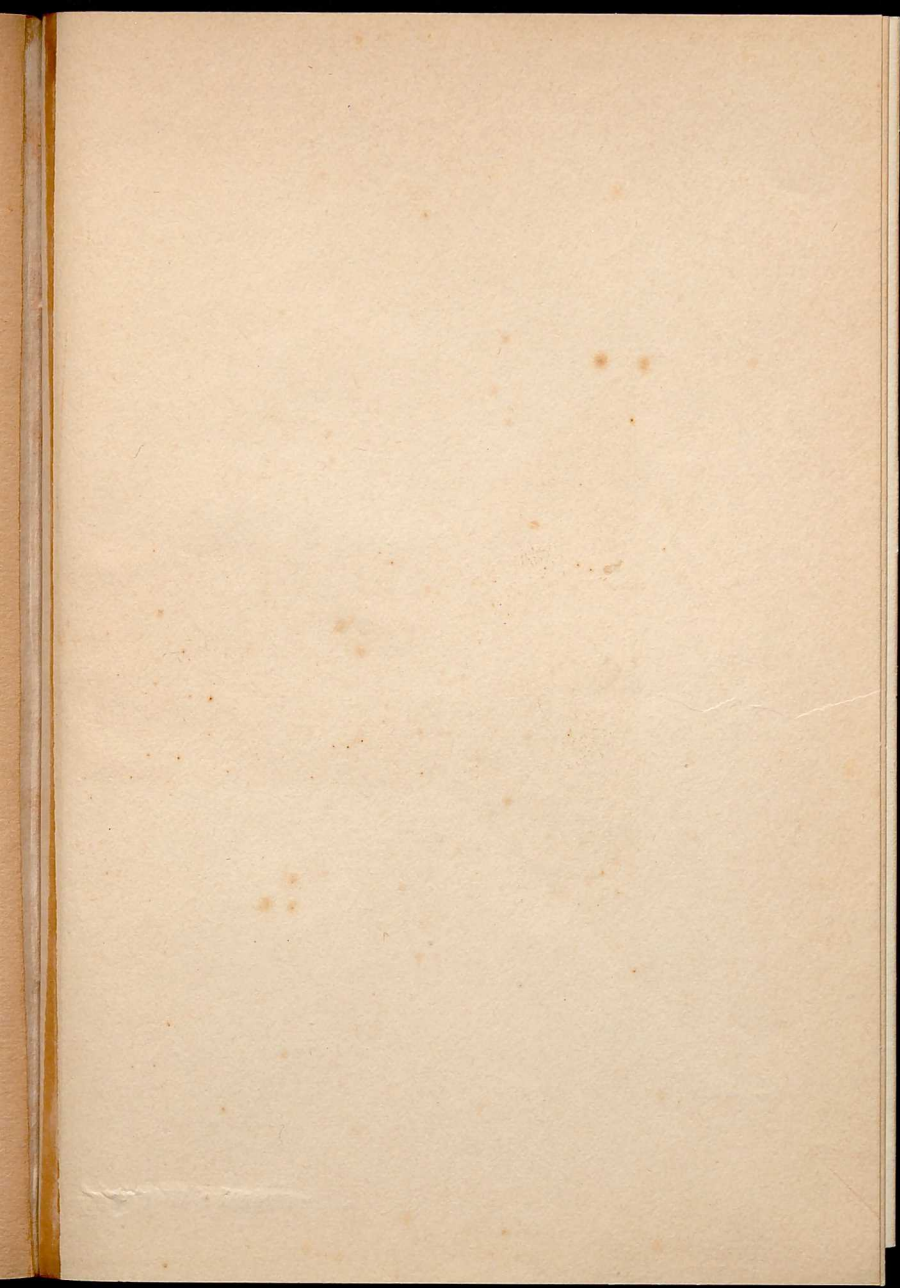

ESTAMPAT PER
JOAN SALLEN, SUCR.
MES DE JUNY DEL 1938
SABADELL

1851

P. 64

